

LIETUVOS RESPUBLIKOS PAVELDIMO TURTO MOKESČIO ĮSTATYMO

2002 m. gruodžio 10 d. Nr. IX-1239

KOMENTARAS

T U R I N Y S**I SKYRIUS****BENDROSIOS NUOSTATOS**

- 1 straipsnis.** Įstatymo paskirtis
- 2 straipsnis.** Pagrindinės šio įstatymo sąvokos
- 3 straipsnis.** Paveldimo turto mokesčio mokėtojai
- 4 straipsnis.** Mokesčio objektas
- 5 straipsnis.** Mokesčio bazė
- 6 straipsnis.** Mokesčio tarifai
- 7 straipsnis.** Mokesčio lengvatos

II SKYRIUS**MOKESČIO APSKAIČIAVIMAS, DEKLARAVIMAS IR MOKĖJIMAS**

- 8 straipsnis.** Mokesčio apskaičiavimas, deklaravimas ir mokėjimas
- 9 straipsnis.** Paveldimo turto mokesčio, sumokėto užsienio valstybėse, atskaitymai
- 10 straipsnis.** Mokesčio įskaitymas
- 11 straipsnis.** Mokesčio išieškojimas ir gražinimas

III SKYRIUS**ATSAKOMYBĖ. GINČŲ NAGRINĖJIMAS**

- 12 straipsnis.** Atsakomybė
- 13 straipsnis.** Ginčų nagrinėjimas

IV SKYRIUS**BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS**

- 14 straipsnis.** Įstatymo įsigaliojimas

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato gyventojų paveldimo turto apmokestinimą.

Komentaras

1. Lietuvos Respublikos paveldimo turto mokesčio įstatymas (toliau – Įstatymas) reglamentuoja gyventojų paveldimo (t. y. turto palikėjui mirus pagal testamentą ar įstatymą įpėdinio įgyjamo) turto apmokestinimą.

2. Paveldėjimo samprata pateikta Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 5.1 str. 1 dalyje: „Paveldėjimas – tai mirusio fizinio asmens turtinių teisių, pareigų ir kai kurių asmeninių neturtinių teisių perėjimas jo įpėdiniams pagal įstatymą arba (ir) įpėdiniams pagal testamentą.“

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. Gyventojas – nuolatinis ir nenuolatinis Lietuvos gyventojas.

2. Nuolatinis Lietuvos gyventojas – fizinis asmuo, kuris laikomas nuolatiniu Lietuvos gyventoju pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymą.

Komentaras

1. Nuolatinis Lietuvos gyventojas – fizinis asmuo, kuris laikomas nuolatiniu Lietuvos gyventoju pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo (toliau – [GPMĮ](#)) 4 straipsnio nuostatas (žr. [GPMĮ](#) 4 straipsnio komentarą (<https://www.vmi.lt/evmi/gyventoju-pajamu-mokestis#:~:text=Pagrindinis,Gyventoj%C5%B3%20pajam%C5%B3%20mokestis>)).

3. Nenuolatinis Lietuvos gyventojas – fizinis asmuo, kuris nelaikomas nuolatiniu Lietuvos gyventoju pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymą.

Komentaras

1. Nenuolatinis Lietuvos gyventojas - fizinis asmuo, kuris nelaikomas nuolatiniu Lietuvos gyventoju pagal [GPMĮ](#) 4 straipsnio nuostatas (žr. [GPMĮ](#) 4 straipsnio komentarą (<https://www.vmi.lt/evmi/gyventoju-pajamu-mokestis#:~:text=Pagrindinis,Gyventoj%C5%B3%20pajam%C5%B3%20mokestis>)).

4. Turtas – tai nekilnojamas daiktas, kilnojamas daiktas, vertybiniai popieriai ir pinigai.

Komentaras

1. Turtu pagal Įstatymą yra laikoma: 1) nekilnojamas daiktas, 2) kilnojamas daiktas, 3) vertybiniai popieriai, 4) pinigai.

2. Nekilnojamojo daikto, kilnojamojo daikto, ir pinigų sąvokos suprantamos taip kaip yra apibrėžtos CK, vertybinių popierių – kaip CK ir Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatyme.

2.1. Nekilnojamieji daiktai yra žemė ir kiti daiktai, kurie susiję su žeme ir kurių negalima perkelti iš vienos vietos į kitą nepakeitus jų paskirties bei iš esmės nesumažinus jų vertės (pastatai, įrenginiai, sodiniai ir kiti daiktai, kurie pagal paskirtį ir prigimtį yra nekilnojamieji) (CK 1.98 str. 2 dalis).

Nekilnojamiesiems daiktams taip pat prilyginami įstatymuose numatyti laivai ir orlaiviai, kuriems nustatyta privaloma teisinė registracija (CK 1.98 str. 3 d.; žr. Įstatymo 4 str. 2 dalies komentara).

Įmonė, CK 1.110 straipsnyje apibrėžiama kaip verslu užsiimančiam (pelno siekiančiam) asmeniui priklausantis turto ir turtinių bei neturtinių teisių, skolų ir kitokių pareigų visuma, yra laikoma nekilnojamuoju daiktu.

2.2. Daiktai, kuriuos galima perkelti iš vienos vietos į kitą nepakeitus jų paskirties ir iš esmės nesumažinus jų vertės, laikomi kilnojamaisiais, jeigu įstatymai nenustato ko kita (CK 1.98 str. 4 d.)

2.3. Pinigai, kaip civilinių teisių objektai, – tai Lietuvos banko išleidžiami banknotai, monetos ir lėšos sąskaitose, kitų valstybių išleidžiami banko bilietai, valstybės išdo bilietai, monetos ir lėšos sąskaitose, esantys teisėta atsiskaitymo priemonė (CK 1.100 str.).

Lietuvos banko išaiškinimu, skaitmeninis euras – tai Europos Centrinio Banko (ECB) pinigai bei tam tikra elektroninė grynųjų pinigų kopija. Taigi skaitmeninis euras paveldimo turto mokesčio apskaičiavimo tikslu laikytinas pinigais.

Lietuvos bankas pažymėjo, kad sprendimas išleisti skaitmeninį eurą bus priimtas po to, kai Europos Sąjungos Taryba ir Europos Parlamentas įteisins skaitmeninio euro reglamentą.

2.4. „Vertybinis popierius, kaip civilinių teisių objektas, – tai dokumentas, patvirtinantis jį išleidusio asmens (emitento) įsipareigojimus šio dokumento turėtojui. Vertybinis popierius gali patvirtinti dokumento turėtojo teisę gauti iš emitento palūkanų, dividendų, dalį likviduojamos įmonės turto ar emitentui paskolintų lėšų (akcijų, obligacijų ir kt.), teisę ar pareigą atlygintinai ar neatlygintinai įsigyti ar perleisti kitus vertybinius popierius (pasirašymo teises, būsimuosius sandorius, opcionus, konvertuojamas obligacijas ir kt.), teisę gauti tam tikras pajamas ar pareigą sumokėti, pasikeitus vertybinių popierių rinkos kainoms (indeksui ir kt.). Vertybiniu popieriumi taip pat laikomas dokumentas, kuriuo tiesiogiai pavedama bankui išmokėti tam tikrą pinigų sumą (čekiai) ar kuris patvirtina pareigą sumokėti tam tikrą pinigų sumą šiame dokumente nurodytam asmeniui (vekseliai) arba kuris įrodo nuosavybės teisę į prekes (prekiniai vertybiniai popieriai), taip pat dokumentas, patvirtinantis teisę ar pareigą įsigyti ar perleisti prekinis vertybinius popierius (išvestinis prekinis vertybinis popierius). Įstatymų numatytais atvejais leidžiami nematerialūs vertybiniai popieriai, kurie yra pažymimi (įtraukiami į apskaitą) vertybinių popierių sąskaitose. Įstatymai gali numatyti ir kitokius vertybinius popierius (CK 1.101 str.).“

3. Kriptoturtas (virtualus turtas) gyventojų mokamų mokesčių tikslais nelaikomas vertybiniais popieriais, o pripažįstamas kitu turtu (nematerialiu turtu). Kadangi kriptoturtas nėra priskirtinas nei vertybiniais popieriams, nei pinigams, nei kilnojamiesiems ar nekilnojamiesiems daiktams, pagal Įstatymą jis nėra laikomas turtu, taip pat ir paveldimo turto mokesčio objektu.

3 straipsnis. Paveldimo turto mokesčio mokėtojai Paveldimo turto mokesčio (toliau – mokestis) mokėtojai yra gyventojai.

Komentaras

1. Paveldimo turto mokesčio mokėtojai yra nuolatiniai ir nenuolatiniai Lietuvos gyventojai.
2. Valstybė, juridiniai asmenys, kaip nuosavybės teisės subjektai, gali paveldėti turtą, tačiau jie nėra paveldimo turto mokesčio mokėtojai.

3. Paveldimo turto mokesčių moka gyventojas, paveldėjęs turtą pagal įstatymą arba testamentą.

4 straipsnis. Mokesčio objektas

Komentaras

1. Paveldimo turto mokesčio objektu gali būti pripažįstamas tik Įstatymo 2 str. 4 dalyje nurodytas paveldimas turtas, esantis Lietuvoje ir (ar) užsienio valstybėje.

2. CK 5.1 str. 2 dalyje pateiktas paveldėjimo objektas apibrėžiamas plačiau: „Paveldimi materialūs dalykai (nekilnojamieji ir kilnojamieji daiktai) ir nematerialūs dalykai (vertybiniai popieriai, patentai, prekių ženklai ir kt.), palikėjo turtinės reikalavimo teisės ir palikėjo turtinės prievolės, įstatymų numatytais atvejais intelektualinė nuosavybė (autorių turtinės teisės į literatūros, mokslo ir meno kūrinius, gretutinės turtinės teisės bei teisės į pramoninę nuosavybę) ir kitos įstatymų nustatytos turtinės teisės bei pareigos.“

3. Paveldėtos turtinės reikalavimo teisės, kitos turtinės teisės ir nematerialūs dalykai (išskyrus vertybinius popierius) nėra paveldimo turto mokesčio objektas. Paveldėjimo būdu gyventojas gautoms pajamoms, kurios nėra paveldimo turto mokesčio objektas, yra taikomos GPMĮ nuostatos.

4. Kai gyventojas paveldi kompensaciją (ar teisę į ją), atlyginant už valstybės išperkama išlikusį nekilnojamąjį turtą, ji yra išmokama pagal Lietuvos Respublikos kompensacijų už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat valstybės garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymą.

Šio įstatymo 7 straipsnyje nustatyta, kad tuo atveju, kai sprendimas atkurti nuosavybės teises priimtas po šio straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyto termino (2011 m. sausio 1 d.), pinigine kompensacija už išperkamus gyvenamuosius namus, jų dalis, butus bei ūkinės-komercinės paskirties pastatus ir jų priklausinius piliečiams išmokama kitais kalendoriniais metais po tokio sprendimo priėmimo. Kai sprendimas atkurti nuosavybės teises priimtas po 2011 m. sausio 1 d., piliečiams pinigine kompensacija už išperkama žemę, mišką, vandens telkinius išmokama kitais kalendoriniais metais po tokio sprendimo priėmimo.

Pavyzdžiai

1. Kartu su kitu turto palikėjo (autorius) turtu gyventojas (autorius teisių perėmėjas) paveldėjo išimtines turtines autorius teises, nesančias paveldimo turto mokesčio objektu.

2. Gyventojas paveldėjo kreditorinį reikalavimo teises į mirusio turto palikėjo skolininkui suteiktą paskolą ir palūkanas. Kreditorinis reikalavimas nėra paveldimo turto mokesčio objektas. Praėjus tam tikram laikui, skolininkas paskolos sumą ir palūkanas sumoka įpėdiniui. Tokiu būdu gautos pajamos yra GPMĮ objektas.

3. Gyventojas kartu su kitu turtu paveldėjo turto palikėjo skolinį įsipareigojimą trečiajam asmeniui. Paveldėtas skolinis įsipareigojimas nėra paveldimo turto mokesčio objektas, todėl, apskaičiuojant mokėtiną mokesčių, į paveldimą turtą neįskaičiuojamas.

4. Gyventojas paveldi palikėjo teisę gauti išradimo patentą, pramoninio dizaino liudijimą. Paveldimos išradimo, kaip pramoninės nuosavybės objekto, apsaugos dokumentų suteikiamos teisės nėra paveldimo turto mokesčio objektas.

5. Gyventojas paveldi teisę, suėjus išmokėjimo terminui, pagal Sąnarių endoprotezavimo ir išlaidų sąnarių endoprotezams įsigyti kompensavimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos

Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Nr. V-810, gauti turto palikėjui (pacientui) priklausančią kompensaciją už jo lėšomis įsigytą sąnario endoprotezą. Paveldėta teisė į mirusiajam priklausančią kompensaciją nėra paveldimo turto mokesčio objektas, jeigu jos išmokėjimo terminas nėra suėjęs.

6. Gyventojas 2023 m. paveldi piniginę kompensaciją, išmokėtiną pagal Lietuvos Respublikos kompensacijų už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat valstybės garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymą. Kaip tai nustatyta šio įstatymo 7 straipsnyje, kompensacija yra išmokama kitais kalendoriniais metais po sprendimo atkurti nuosavybės teises priėmimo. Sprendimas atkurti nuosavybės teises mirusiojo vardu buvo priimtas 2022 m. (2021 m. ar anksčiau), bet apskaičiuota kompensacija mirusiajam išmokėta nebuvo. Jos išmokėjimo terminas yra suėjęs, pateikus paveldėjimo teisės liudijimą, paveldima kompensacijos suma bus pervesta į įpėdinio nurodytą sąskaitą kredito įstaigoje. Laikoma, kad įpėdinis paveldi pinigus.

7. 2022 m. miręs turto palikėjas buvo pateikęs prašymą atlyginti pinigais už išlikusį nekilnojamąjį turtą, kuris natūra negražinamas. Sprendimas atkurti nuosavybės teises, jam gyvam esant, nebuvo priimtas. Laikoma, kad palikimą priėmęs įpėdinis paveldi teisę į atlyginimą už išlikusį nekilnojamąjį turtą, nesančią paveldimo turto mokesčio objektu.

4. Nuolatinių ir nenuolatinių Lietuvos gyventojų atžvilgiu Įstatymas nustato skirtingą mokesčio objektą.

1. Nuolatinio Lietuvos gyventojų mokesčio objektas yra paveldimas turtas.

Komentaras

1. Nuolatinio Lietuvos gyventojų mokesčio objektas yra Lietuvoje ar užsienio valstybėje paveldimi kilnojamieji ir nekilnojamieji daiktai, vertybiniai popieriai ir pinigai.

2. Nenuolatinio Lietuvos gyventojų mokesčio objektas yra paveldimas kilnojamasis daiktas, jeigu šios rūšies daiktui pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus privaloma teisinė registracija ir šis daiktas yra (ar privalo būti) įregistruotas Lietuvoje, taip pat nekilnojamasis daiktas, esantis Lietuvos Respublikoje.

Komentaras

1. Nenuolatinio Lietuvos gyventojų mokesčio objektas yra paveldimi:

1.1. atitinkamuose Lietuvos Respublikos registruose turto palikėjo vardu įregistruoti kilnojamieji daiktai, kuriems pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus yra privaloma teisinė registracija;

1.2. turto palikėjui nuosavybės teise priklausančys kilnojamieji daiktai, kuriems pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus yra privaloma teisinė registracija, tačiau kurie nebuvo įregistruoti atitinkamuose registruose;

1.3. nekilnojamieji daiktai, esantys Lietuvos Respublikos teritorijoje, taip pat nekilnojamiesiems daiktams pagal įstatymą prilyginti kilnojamieji daiktai, kuriems pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus yra nustatyta privaloma teisinė registracija.

2. Nekilnojamiesiems daiktams pagal įstatymą yra prilyginti šie valstybės registruose teisiskai registruojami kilnojamieji daiktai:

2.1. jūrų laivai, registruojami Lietuvos Respublikos jūrų laivų registravimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2005 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. 3-301 „Dėl Lietuvos Respublikos jūrų laivų registravimo taisyklių patvirtinimo“, nustatyta tvarka;

2.2. Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekse nurodytos vidaus vandenų transporto priemonės – vidaus vandenų, žvejybos, mažieji, pramoginiai, sportiniai, tradiciniai ir asmeniniai laivai, plūduriuojantys įrenginiai, plūduriuojančios priemonės ir kiti plūduriuojantys savaeigiai mechanizmai, kurie eksploatuojami vidaus vandenų transporto priemonių plaukiojimo rajonuose, registruojamos Lietuvos Respublikos vidaus vandenų laivų registro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. 1435 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus vandenų laivų registro reorganizavimo ir jo nuostatų patvirtinimo“, nustatyta tvarka.

Vidaus vandenų laivų registre neregistruojamos kitose šalyse registruotos vidaus vandenų transporto priemonės, sportiniai laivai, žmogaus raumenų jėgos arba pakabinamųjų variklių, kurių gamintojo nurodomas galingumas neviršija 19 kW (25 AG), varomi pramoginiai laivai ir burinės jachtos, kurių ilgis mažesnis kaip 6 metrai. Ši nuostata nėra taikoma, jeigu vidaus vandenų transporto priemonė (išskyrus žmogaus raumenų jėgos varomus pramoginius laivus), yra eksploatuojama vykdant komercinę veiklą;

2.3. civiliniai orlaiviai (laikomi nekilnojamaisiais daiktais pagal įstatymą), registruojami Civilinių orlaivių registro objektų registravimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2005 m. spalio 10 d. įsakymu Nr. 3-439 „Dėl Civilinių orlaivių registro objektų registravimo taisyklių patvirtinimo“, nustatyta tvarka.

3. Kilnojamiesiems daiktams, kuriems pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus privaloma teisinė registracija, pavyzdžiui, priskiriami:

3.1. automobilių kelių eismo motorinės transporto priemonės (automobiliai, motociklai, kitos motorinės transporto priemonės, keturračiai, priekabos, puspriekabės ir pan., išskyrus skirtas judėti ne keliais bėgines transporto priemones, traktorius ir savaeiges mašinas.), kurioms pagal Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymą ir lydimočius teisės aktus nustatyta privaloma registracija;

3.2. traktoriai, savaeigės ir žemės ūkio mašinos, jų priekabos ir puspriekabės, registruojamos Lietuvos Respublikos traktorių, savaeigių ir žemės ūkio mašinų ir jų priekabų registro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 247 „Dėl Lietuvos Respublikos traktorių, savaeigių ir žemės ūkio mašinų ir jų priekabų registro įsteigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“, nustatyta tvarka;

3.3. Ginklų registro nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. birželio 10 d. nutarimu Nr. 600 „Dėl Ginklų registro reorganizavimo ir Ginklų registro nuostatų patvirtinimo“, registruojami ginklai:

3.3.1. A, B, C kategorijų šaunamieji ginklai,

3.3.2. A, B kategorijų templiniai ginklai,

3.3.3. C kategorijos pneumatiniai ginklai,

3.3.4. kiti ginklai, Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų įstatyme priskiriami A, B, C kategorijų ginklams;

3.4. Lietuvos Respublikos potencialiai pavojingų įrenginių priežiūros įstatyme nurodyti potencialiai pavojingi įrenginiai (garo ir vandens šildymo katilai; slėginiai indai; beslėgės pavojingų medžiagų talpyklos; variklinės pavaros keltuvai žmonėms ir kroviniams kelti; kėlimo įrenginiai; variklinės pavaros pramoginiai įrenginiai ir pan.), registruojami Potencialiai pavojingų įrenginių valstybės registro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimu Nr. 645 „Dėl Potencialiai pavojingų įrenginių valstybės registro nuostatų patvirtinimo“, nustatyta tvarka.

4. Lietuvos Respublikos teisės aktuose gali būti nustatyta privaloma teisinė registracija ir kitiems kilnojamiesiems daiktams.

5 straipsnis. Mokesčio bazė

1. Mokesčio bazė yra paveldimo turto apmokestinamoji vertė.

2. Turto apmokestinamoji vertė apskaičiuojama Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.

Komentaras

1. Mokesčio bazė yra paveldimo turto apmokestinamoji vertė.

2. Paveldimo turto apmokestinamoji vertė apskaičiuojama pagal Paveldimo turto apmokestinamosios vertės apskaičiavimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 13 d. [nutarimu Nr. 24](#) „Dėl Paveldimo turto apmokestinamosios vertės apskaičiavimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės).

3. Paveldimo turto (išskyrus paveldimo užsienio valstybėje) apmokestinamąją vertę pagal turtą paveldinčių gyventojų pateiktus prašymus apskaičiuoja mokesčio administratorius. Gyventojų pasirinkimu, prašymai apskaičiuoti paveldimo turto vertę pateikiami bet kuriai pasirinktai AVMI.

4. Paveldimo turto apmokestinamąją vertę apskaičiuoja Šiaulių apskrities valstybinė mokesčių inspekcija (toliau – Šiaulių AVMI) (nuo 2023-02-01) ir turtą paveldinčiam gyventojui ar jo įgaliotam asmeniui išduoda centrinio mokesčių administratoriaus nustatytos formos pažymą apie paveldimo turto apmokestinamąją vertę. Paveldimo turto apmokestinamosios vertės pažymos FR0514 forma (toliau – FR0514 formos pažyma) patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko [2003 m. kovo 24 d. įsakymu Nr. V-80](#) „Dėl Paveldimo turto vertės pažymos FR0513 formos, paveldimo turto apmokestinamosios vertės pažymos FR0514 formos, paveldimo turto mokesčio įskaitymo į savivaldybių biudžetus aprašo FR1030 formos ir paveldimo turto vertės pažymos, paveldimo turto apmokestinamosios vertės pažymos ir paveldimo turto mokesčio įskaitymo į savivaldybių biudžetus aprašo formų užpildymo taisyklių patvirtinimo“.

5. Paveldėjimo bylą tvarkančiam notarui skirta Paveldimo turto apmokestinamosios vertės pažyma (FR0514 forma) pateikiama gyventojui jo nurodytu būdu per e.VMI autorizuotų elektroniniu paslaugų sritį Mano VMI arba siunčiama klasikiniu registruotu paštu laišku, arba gyventojui (jo įgaliotam asmeniui) įteikiama AVMI padalinyje. Sprendžiant paveldėto turto pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės pajamų apmokestinimo pagal [GPMĮ](#) klausimą, FR0514 formos pažyma yra juridinę galią turintis dokumentas, įrodantis šio turto įsigijimo kainą. Pagal AVMI pateiktus prašymus, FR0514 formos pažymos išduodamos ir tiems gyventojams, kurie pagal Įstatymo 7 straipsnio 1 dalį nėra paveldimo turto mokesčio mokėtojai.

6. Užsienio valstybėse esančio paveldėto turto apmokestinamąją vertę apskaičiuoja patys turtą paveldėję gyventojai.

7. Apskaičiuojant paveldimo turto apmokestinamąją vertę, paveldimo turto vertė yra mažinama 30 proc. (t. y., apmokestinamoji vertė sudaro 70 proc. paveldimo turto vertės). Ši nuostata taikoma apskaičiuojant tiek Lietuvos Respublikoje, tiek užsienio valstybėje paveldimo turto apmokestinamąją vertę.

Apmokestinamosios vertės apskaičiavimo pavyzdžiai

<p>1. Nuolatinis Lietuvos gyventojas paveldi 28 000 Eur indėlį Lietuvoje įregistruotoje kredito įstaigoje.</p>
--

<p>Apskaičiuojama pinigų apmokestinamoji vertė:</p>

$28\ 000\ \text{Eur} \times 70 : 100 = 19\ 600\ \text{Eur}.$

2. Nuolatinis Lietuvos gyventojas Lietuvos Respublikoje paveldi tokį turtą:

- 1) pastatą, 35 000 Eur vertės,
- 2) žemės sklypą, 15 000 Eur vertės,
- 3) indėlį, 5 000 Eur,
- 4) UAB „X“ akcijas, 20 000 Eur vertės,
- 5) AB „Y“ akcijas, 10 000 Eur vertės,
- 6) pajų žemės ūkio bendrovėje, 10 000 Eur vertės,
- 7) 300 Eur pinigines įmokas už iš valstybės išperkama žemės sklypą, naudojamą

gyvenamajam namui ir (ar) kitiems pastatams eksploatuoti.

Pagal Taisyklių nuostatas apskaičiuojama 1-7 punktuose nurodyto mokesčio objektu esančio paveldimo turto bendra vertė:

$35\ 000 + 15\ 000 + 5\ 000 + 20\ 000 + 10\ 000 + 10\ 000 + 300 = 95\ 300\ \text{Eur}.$

Nuo šios paveldimo turto vertės apskaičiuojama jo apmokestinamoji vertė:

$95\ 300\ \text{Eur} \times 70 : 100 = 66\ 710\ \text{Eur}.$

8. Lietuvos Respublikoje paveldimo turto apmokestinamoji vertė nustatoma remiantis Taisyklių nuostatomis, gyventojas pateikta notaro išduota laisvos formos pažyma apie paveldimą turtą, antstolio CK 5.53 straipsnio nustatyta tvarka surašytu palikimo apyrašu, valstybės įmonės Registrų centro duomenimis, Vilniaus vertybinių popierių biržos „Nasdaq Vilnius“ interneto svetainėje (<https://nasdaqbaltic.com/lt/apie-mus/nasdaq-vilnius/>) skelbiama informacija, turto vertintojo [Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo](#) nustatyta tvarka parengta paveldimo turto įvertinimo ataskaita, gyventojas AVMI pateiktu įmonės išduotu dokumentu apie vertybinių popierių buhalterinę vertę iš paskutinės įmonės buhalterinės finansinės atskaitomybės, Lietuvos prabavimo rūmų, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos išduotomis pažymomis, kredito įstaigų pažymomis apie indėlių sumas, pensijų fondus administruojančių įmonių pažymomis apie investicinių vienetų vertę, gyventojas surašyta laisvos formos pažyma bei kitais turto vertę įrodančiais dokumentais.

Užsienio valstybėje paveldimo turto apmokestinamoji vertė, remiantis Taisyklių nuostatomis, nustatoma pagal užsienio valstybėje išduotus, Lietuvos Respublikoje palikimo dokumentus tvarkančios įstaigos (pvz., advokatų kontoros) išduotus dokumentus ir kitus turtą paveldinčio gyventojas turimus dokumentus (palikimo administratoriaus, testamentą vykdytojo, palikimo perdavimą įpėdiniui organizuojančio asmens pranešimus ir pan.), užsienio valstybių pareigūnų, atliekančių notarinius veiksmus, išduotus dokumentus, pinigų pervedimo į įpėdinio Lietuvoje esančios kredito įstaigoje esančią sąskaitą dokumentus ir kitus dokumentus.

9. Paveldimo turto apmokestinamosios vertės dydį lemia paveldimo turto vertė.

Lietuvos Respublikoje esančio paveldimo turto vertė paveldimo turto mokesčio apskaičiavimo tikslais, vadovaujantis Taisyklių nuostatomis, nustatoma taip:

9.1. nekilnojamojo daikto vertė, turtą paveldinčio gyventojas pasirinkimu, yra jo:

9.1.1. valstybės įmonės Registrų centro nustatyta vidutinė rinkos vertė, buvusi turtą paveldinčio gyventojas prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo AVMI dieną (t. y. vertė, buvusi dar iki paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo dienos), išskyrus teisiškai registruotinus laivus ir orlaivius, laikomais nekilnojamaisiais daiktais pagal įstatymą, kurie Nekilnojamojo turto registre nėra registruojami, ir paveldimas individualias įmones ir mažąsias bendrijas, arba

9.1.2. vertė, nustatyta atlikus individualų turto vertinimą, buvusi gyventojas pasirinktą dieną laikotarpiu nuo palikimo atsiradimo dienos (palikėjo mirties dienos) iki prašymo apskaičiuoti

paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo AVMI dienos (t. y. vertė, buvusi dar iki paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo dienos).

9.2. Paveldimos individualios įmonės ar mažosios bendrijos vertė, nustatyta atlikus individualų turto vertinimą Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo nustatyta tvarka.

9.3. Teisiškai registruotino kilnojamojo daikto (pvz., automobilio, žemės ūkio technikos, potencialiai pavojingo įrenginio, ginklo ir pan.), taip pat civilinio orlaivio ir laivo, kuriems nustatyta privaloma teisinė registracija, ir kurie pagal įstatymą priskiriami nekilnojamosioms daiktams, vertė yra turtą paveldinčio gyventojų (jo paties ar pasinaudojus turto vertintojo paslaugomis) nustatyta vertė, buvusi gyventojų pasirinktą dieną laikotarpiu nuo palikimo atsiradimo dienos iki prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo AVMI dienos (t. y. vertė, buvusi dar iki paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo dienos). Teisės aktai nenustato būdų ir metodų, kuriais remiantis turi būti apskaičiuojama paveldimo teisiškai registruotino kilnojamojo daikto vertė, tačiau mokesčio tikslu apskaičiuota vertė turi būti ekonomiškai pagrįsta, t. y. ji turi atitikti tokių pačių tuo pat metu perkamų-parduodamų daiktų rinkos kainą, dėl kurios susitartų nepriklausomi asmenys (pirkėjas ir pardavėjas).

Turto vertintojo paslaugomis nepasinaudojęs gyventojas paveldimo kilnojamojo daikto, taip pat teisiškai registruotinių laivų ir civilinių orlaivių vertę gali nustatyti, remdamasis analogiškų (tokios pat rūšies, būklės, pagaminimo metų, kokybės, modelio ir pan.) tuo metu parduodamų daiktų kainomis, pavyzdžiui, skelbiamomis interneto svetainėse.

9.4. Kito kilnojamojo daikto, kuriam teisinė registracija nėra nustatyta (pvz., buitinės technikos, baldų ir.), vertė yra jo vertė, nustatyta turtą paveldinčio gyventojų (paties ar pasinaudojus turto vertintojo paslaugomis). Tokio daikto vertė nustatoma turtą paveldinčio gyventojų pasirinktą dieną laikotarpiu nuo palikimo atsiradimo dienos iki prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo AVMI dienos. Turto vertintojo paslaugomis nepasinaudojęs gyventojas paveldimo kilnojamojo daikto vertę nustato remdamasis analogiškų (tokios pat rūšies, būklės, pagaminimo metų, kokybės, modelio ir panašių rodiklių) tuo metu parduodamų daiktų kainomis, pavyzdžiui, skelbiamomis interneto svetainėse.

9.5. Pinigų vertė yra jų nominali vertė. Pinigų užsienio valiuta vertė nustatoma pagal Europos Centrinio Banko skelbiamą (informacija pateikiama Lietuvos banko interneto svetainėje <https://www.lb.lt/lt/kasdien-skelbiami-euro-ir-uzsienio-valiutu-santykiai-skelbia-europos-centrinis-bankas>) euro ir užsienio valiutos santykį, buvusį:

9.5.1. turtą paveldinčio gyventojų prašymo nustatyti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo AVMI dieną (kai pinigai paveldimi Lietuvos Respublikoje). Pinigų vertę apskaičiuoja AVMI;

9.5.2. paveldėjimo dokumentuose (pervedimo į įpėdinio Lietuvoje esančios kredito įstaigoje esančią sąskaitą dokumente) nurodytą dieną buvusį euro ir užsienio valiutos santykį (kai pinigai paveldimi užsienio valstybėje). Paveldėjus pinigus užsienio valstybėje, jų vertę apskaičiuoja turtą paveldintis gyventojas.

9.6. Vertybinių popierių, įtrauktų į prekybą reguliuojamoje rinkoje, vertė yra jų vidutinė rinkos vertė, apskaičiuota remiantis Vilniaus vertybinių popierių biržos „Nasdaq Vilnius“ interneto svetainėje (<https://nasdaqbaltic.com/lt/apie-mus/nasdaq-vilnius/>) skelbiama informacija. Jų vertę, buvusią prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo AVMI dieną, apskaičiuoja AVMI.

9.7. Vertybinių popierių, neįtrauktų į prekybą reguliuojamoje rinkoje, turtą paveldinčio gyventojų pasirinkimu, vertė yra:

9.7.1 nominali vertė, o neturinčių nominalios vertės, – buhalterinė vertė, buvusi prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo AVMI dieną. Vertybinių popierių nominalią vertę arba buhalterinę vertę, remdamasi turtą paveldinčio gyventojų AVMI pateiktu

vieneto išduotu dokumentu apie vertybinių popierių buhalterinę vertę iš paskutinės vieneto buhalterinės finansinės atskaitomybės, apskaičiuoja AVMI;

9.7.2. arba turto vertintojo nustatyta vertė, buvusi turta paveldinčio gyventojų pasirinktą dieną laikotarpiu nuo palikimo atsiradimo dienos iki prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo AVMI dienos.

9.8. Meno kūrinių, antikvarinių meno kūrinių, antikvarinių tauriųjų metalų gaminių ir antikvarinių brangakmenių gaminių vertė yra Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos nustatytoji vertė, buvusi tokį turta paveldinčio gyventojų prašymo nustatyti paveldimo turto vertę pateikimo Kultūros paveldo departamentui prie Kultūros ministerijos dieną.

Turta įvertinęs Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos turta paveldintiems gyventojams išduoda centrinio mokesčio administratoriaus nustatytos formos pažymas apie paveldimo turto vertę. Paveldimo turto vertės pažymos FR0513 forma patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2003 m. kovo 24 d. [įsakymu Nr. V-80](#) „Dėl Paveldimo turto vertės pažymos FR0513 formos, paveldimo turto apmokestinamosios vertės pažymos FR0514 formos, paveldimo turto mokesčio įskaitymo į savivaldybių biudžetus aprašo FR1030 formos ir Paveldimo turto vertės pažymos, paveldimo turto apmokestinamosios vertės pažymos ir paveldimo turto mokesčio įskaitymo į savivaldybių biudžetus aprašo formų užpildymo taisyklių patvirtinimo“.

9.9. Tauriųjų metalų, brangakmenių, tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių vertė yra Lietuvos prabavimo rūmų nustatytoji vertė, buvusi tokį turta paveldinčio gyventojų prašymo nustatyti paveldimo turto vertę Lietuvos prabavimo rūmams pateikimo dieną.

Turta įvertinę Lietuvos prabavimo rūmai turta paveldintiems gyventojams išduoda Paveldimo turto vertės pažymas (FR0513 forma).

10. Užsienio valstybėje paveldėto turto vertė yra paveldėjimo teisės dokumentuose įrašyta vertė. Jeigu turto vertė paveldėjimo teisės dokumentuose nenurodyta, ji nustatoma pagal kitus gyventojų turimus dokumentus (palikimo administratoriaus, testamentą vykdytojo, palikimą tvarkančio advokato pranešimus ir pan.). Ją apskaičiuoja turta užsienio valstybėje paveldėjęs gyventojas.

11. Paveldimo turto vertės apskaičiavimo pavyzdžiai

1. Notaro išduotoje pažymoje apie paveldimą turta nurodyta, kad gyventojas paveldi 1 500 vnt. AB X akcijų. Vienos akcijos nominali vertė yra 10 Eur. Šios akcijos nėra įtrauktos į prekybą reguliuojamoje rinkoje.

Turta paveldintis gyventojas gali pasirinkti, nuo kurios vertės (nominalios ar nustatytos turto vertintojo) bus skaičiuojama apmokestinamoji vertė.

Gyventojų pageidavimu, atsižvelgiama į akcijų nominalią vertę, todėl jų vertė, buvusi prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo AVMI dieną, apskaičiuojama taip:

$$10 \text{ Eur} \times 1\,500 = 15\,000 \text{ Eur.}$$

2. Turto apyraše nurodyta, kad gyventojas paveldi 200 vnt. AB Y akcijų. Vienos akcijos nominali vertė yra 100 Eur. Pagal Vilniaus vertybinių popierių biržos skelbiamus duomenis, šios akcijos yra įtrauktos į prekybą reguliuojamoje rinkoje. Gyventojų pateikto prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę AVMI pateikimo dieną buvo parduodamos vidutiniškai po 120 Eur už 1 akciją.

Akcijų vertė apskaičiuojama taip:

$$120 \text{ Eur} \times 200 = 36\,000 \text{ Eur.}$$

3. Notaro išduotoje pažymoje apie paveldimą turta nurodyta, kad gyventojas paveldi:

- 3.1. pinigų – 10 000 Eur,
- 3.2. pinigų užsienio valiuta Lietuvoje įregistruotoje kredito įstaigoje – 2 000 JAV dolerių,
- 3.3. buitinę techniką (2 kompiuteriai, 2 televizoriai, 1 šaldytuvas),
- 3.4. butą Vilniuje.

Šio paveldimo turto vertė apskaičiuojama taip:

1) pinigų vertė – 10 000 Eur (t. y. jų nominali vertė, buvusi prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę AVMI pateikimo dieną);

2) pinigų užsienio valiuta vertė - 1 880 Eur (1 JAV doleris = 0,94 Eur pagal Europos Centrinio Banko skelbiamą euro ir JAV dolerio santykį, buvusį prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo AVMI dieną);

3) buto vertė – 168 000 Eur (gyventojų pasirinkimu, vertė, nurodyta turto vertintojo ataskaitoje, buvusi prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę AVMI pateikimo dieną);

4) buitinės technikos vertė – 3 600 Eur (kaip nurodyta AVMI turto paveldinčio gyventojų pateiktoje laisvos formos pažymoje, gyventojų įvertinimu, jo pasirinktą dieną laikotarpiu nuo palikimo atsiradimo dienos iki prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę AVMI pateikimo dienos).

Visa paveldimo turto vertė yra:

$$10\,000 + 1\,880 + 168\,000 + 3\,600 = 183\,480 \text{ Eur.}$$

4. Notaro išduotoje pažymoje apie paveldimą turtą nurodyta, kad gyventojas paveldi vieneto X 1 500 investicinio fondo vienetų. Šie vertybiniai popieriai nėra įtraukti į prekybą reguliuojamoje rinkoje, ir neturi nominalios vertės.

Apskaičiuojant bendrą paveldimo turto vertę, gyventojų pageidavimu, atsižvelgiama į investicinio fondo vienetų buhalterinę vertę, kuri, pagal gyventojų pateiktą vieneto X išduotą pažymą, yra 11 Eur už vieną investicinio fondo vienetą.

Visa paveldimo turto vertė yra:

$$11 \text{ Eur} \times 1\,500 = 16\,500 \text{ Eur.}$$

5. 2020 m. lapkričio 2 d. palikimą JAV tvarkančio asmens Lietuvos nuolatiniam gyventojui išsiųstame pranešime nurodyta, kad jis yra JAV gyvenusio giminaičio turto paveldėtojas. Pranešama, kad realizavus palikėjo JAV esantį turtą, gauti pinigai bus pervesti į turtą paveldinčio gyventojų sąskaitą. 10 000 JAV dolerių į gyventojų sąskaitą Lietuvoje pervedami 2021 m. liepos 1 dieną. Paveldėtų pinigų (10 000 JAV dolerių) vertė apskaičiuojama pagal Europos Centrinio Banko ir Lietuvos banko skelbiamą euro ir JAV dolerio santykį, buvusį pervedimo į Lietuvoje esančios kredito įstaigoje esančią įpėdinio sąskaitą dieną (2021 m. liepos 1 d. 1 Eur = 1,1884 dolerio).

Paveldima suma:

$$10\,000 : 1,1884 = 8\,414,68 \text{ Eur.}$$

6. Gyventojas 2020-01-07 paveldėjo mirusio dėdės gyvenamąjį namą su žemės sklypu, kurių bendra vidutinė rinkos vertė Registrų centro duomenimis, yra 56 000 Eur. Gyventojas 2020-10-10 pateikė prašymą AVMI apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę nuo turto vertintojo nustatytos 63 000 Eur vertės, buvusios 2020-10-07.

7. Gyventojas paveldi įmonę (individualią įmonę arba mažąją bendriją), pagal CK nuostatas laikomą nekilnojamoju daiktu. Taisyklių 3.1 papunktyje nustatyta, kad nekilnojamojo daikto vertė yra valstybės įmonės Registrų centro nustatyta šio turto vidutinė rinkos vertė arba vertė, nustatyta atlikus nekilnojamojo turto individualų vertinimą. Registrų centras įmonių vertės

nenustato, todėl taikant Taisyklių 3.1.2 papunkčio nuostatas, paveldimos individualios įmonės (mažosios bendrijos) vertė yra vertė, nustatyta atlikus individualų turto vertinimą. Nustatoma vertė, buvusi įpėdinės pasirinktą dieną laikotarpiu nuo palikimo atsiradimo dienos iki prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo mokesčio administratoriui dienos. Turto vertintojui Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo nustatyta tvarka atlikus paveldimos įmonės vertinimą, apmokestinamoji vertė apskaičiuojama nuo turto vertinimo ataskaitoje nurodytos įmonės vertės.

8. Gyventojas paveldi mažosios bendrijos (toliau – MB) nario teises mažojoje bendrijoje (MB yra 3 MB nariai) vadovaujantis CK 1.101 str., mokesčių tikslais, laikomas vertybiniais popieriais, neįtrauktais į prekybą reguliuojamoje rinkoje. Pagal Taisyklių 3 punktą šių vertybinių popierių vertė, gyventojų pasirinkimu, yra buhalterinė vertė (nes nominalios vertės nėra), buvusi gyventojų, paveldėjusių šį turtą, prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo mokesčių administratoriui dieną (Taisyklių 4.1 p.), arba turto vertintojo nustatyta vertė, buvusi gyventojų pasirinktą dieną laikotarpiu nuo palikimo atsiradimo dienos iki prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo mokesčių administratoriui dienos (Taisyklių 4.3 p.). Buhalterine paveldimų MB nario teisių verte, taikant Lietuvos Respublikos mažųjų bendrijų įstatymo 11 straipsnio nuostatų, reglamentuojančių MB nario savanoriško pasitraukimo iš MB analogiją, laikoma mirusio MB nario įnašo vertė, padidinta MB pelno ar sumažinta MB nuostolių, dalimi, proporcinga jo įnašo į MB dydžiui (vertei).

6 straipsnis. Mokesčio tarifai

Mokestis apskaičiuojamas procentais nuo paveldimo turto apmokestinamosios vertės taikant šiuos tarifus:

1) jeigu paveldimo turto apmokestinamoji vertė ne didesnė kaip 150 000 eurų – 5 procentai;

2) jeigu paveldimo turto apmokestinamoji vertė viršija 150 000 eurų – 10 procentų.

(Pakeista pagal 2014 m. rugsėjo 23 d. įstatymą Nr. XII-1132, taikoma mokant paveldimo turto mokestį nuo 2015 m. sausio 1 dienos).

Komentaras

1. Mokėtino mokesčio sumą lemia paveldimo turto apmokestinamosios vertės dydis, o ji – paveldimo turto vertė.

2. Koks mokesčio tarifas turi būti taikomas apmokestinant paveldimą turtą, lemia paveldimo turto apmokestinamosios vertės suma.

Pavyzdžiai

1. Asmuo A. po dėdės (motinos brolio) mirties paveldi žemės sklypą, kurio vidutinė rinkos vertė prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo mokesčio administratoriui dieną yra 15 000 Eur, o pastatų – 35 000 Eur. Vadinasi, paveldimo turto vertė yra 50 000 Eur (15 000 + 35 000), o apmokestinamoji vertė – 35 000 Eur (50 000 x 70 : 100). Kadangi paveldimo turto apmokestinamoji vertė nėra didesnė kaip 150 000 Eur, taikomas 5 proc. mokesčio tarifas.

2. Asmuo B. tetai (tėvo seseriai) mirus paveldi gyvenamąjį namą, kurio vidutinė rinkos vertė 230 000 Eur. Apmokestinamoji vertė yra 161 000 Eur (230 000 x 70 : 100). Kadangi paveldimo turto apmokestinamoji vertė yra didesnė kaip 150 000 Eur, taikomas 10 proc. mokesčio tarifas.

3. Asmuo C. po pusbrolio mirties paveldi žemės sklypą ir statinį, kurių bendra vertė yra 216 000 Eur. Apmokestinamoji vertė yra 151 200 Eur ($216\,000 \text{ Eur} \times 70 : 100$). Kadangi paveldimo turto apmokestinamoji vertė yra didesnė kaip 150 000 Eur, taikomas 10 proc. mokesčio tarifas, neatsižvelgus į tai, kad, pritaikius Įstatymo 7 str. 1 d. 3 punkto lengvatą (3 000 Eur), mokesčių gyventojas turės sumokėti nuo mažesnės kaip 150 000 Eur vertės, t. y. nuo 148 200 Eur ($151\,200 - 3\,000$) sumos.

7 straipsnis. Mokesčio lengvatos

1. Mokesčiu neapmokestinama:

- 1) vienam sutuoktiniui mirus kito sutuoktinio paveldimas turtas;**
- 2) vaikų (įvaikių), tėvų (itėvių), globėjų (rūpintojų), globotinių (rūpintinių), senelių, vaikaičių, brolių, seserų paveldimas turtas;**
- 3) paveldimo turto apmokestinamoji vertė, neviršijanti 3 000 eurų.**

Komentaras

1. Šio straipsnio 1 ir 2 punktuose yra nustatyta, iš kurių asmenų paveldimas turtas yra neapmokestinamas paveldimo turto mokesčiu. Iš šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų asmenų, susijusių artimiausiais giminytės ar santuokos ryšiais, pagal testamentą ar įstatymą paveldimas turtas mokesčiu neapmokestinamas, neatsižvelgus į tai, kokia yra jo vertė.

2. Įstatymo 7 str. 1 d. 3 punkto nuostata („neapmokestinama paveldimo turto apmokestinamoji vertė, neviršijanti 3 000 eurų“) taikoma visais paveldėjimo atvejais. Gyventojai, kurių paveldimo turto apmokestinamoji vertė yra ne didesnė kaip 3 000 eurų (t. y. paveldintys turtą, kurio vertė ne didesnė kaip $4\,285,71 \text{ eurų}$ ($3\,000 \times 100 : 70$)), yra atleisti nuo mokesčio sumokėjimo. Gyventojų, paveldinčių didesnės kaip 3 000 eurų apmokestinamosios vertės turtą (t. y. turtą, kurio vertė yra didesnė nei $4\,285,71 \text{ eurų}$), jo apmokestinamoji vertė ir privalomas sumokėti paveldimo turto mokesčiai apskaičiuojami pagal pateikiamus pavyzdžius.

Pavyzdžiai

1. Gyventojas paveldi turtą, kurio bendra vertė yra 32 000 Eur.
 - 1) Apskaičiuojama šio turto apmokestinamoji vertė:
 $32\,000 \text{ Eur} \times 70 : 100 = 22\,400 \text{ Eur}$.
 - 2) Taikoma Įstatymo 7 str. 1 d. 3 punkte nurodyta lengvata, t. y. turto apmokestinamoji vertė sumažinama 3 000 Eur:
 $22\,400 - 3\,000 \text{ Eur} = 19\,400 \text{ Eur}$.
 - 3) Apskaičiuojamas privalomas sumokėti mokesčiai (taikant 5 proc. mokesčio tarifą, nes turto apmokestinamoji vertė neviršija 150 000 eurų):
 $19\,400 \times 5 : 100 = 970 \text{ Eur}$.

3. Kai gyventojas paveldi turtą kelis kartus per metus (iš skirtingų turto palikėjų), paveldimo turto apmokestinamoji vertė mažinama 3 000 eurų suma kiekvienu paveldėjimo atveju.

4. Kai mirusio asmens turtą paveldi daugiau kaip vienas mokesčio mokėtojas, Įstatymo 7 str. 1 d. 3 punkto nuostata, kad yra neapmokestinama paveldimo turto apmokestinamoji vertė, ne didesnė kaip 3 000 eurų, yra taikoma kiekvienam mokesčio mokėtojui atskirai.

2. Savivaldybės taryba gali atidėti mokesčio sumokėjimo terminus ne ilgesniam kaip vienerių metų laikotarpiui po paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo.

3. Savivaldybės taryba savo biudžeto sąskaita turi teisę gyventojams mažinti mokesčių arba visai nuo jo atleisti.

Komentaras

1. Remiantis šio straipsnio nuostatomis, savivaldybių taryboms suteikta teisė priimti sprendimus dėl Įstatymo nustatytų mokesčio lengvatų suteikimo savivaldybės biudžeto sąskaita.

2. Savivaldybės taryba gali atidėti paveldimo turto mokesčio mokėjimo terminus, leisti mokesčių sumokėti per keletą kartų, taip pat sumažinti mokėtiną mokesčių arba visai nuo jo atleisti. Mokesčio sumokėjimo terminai gali būti atidėti ne ilgesniam kaip vienerių metų laikotarpiui po paveldėjimo teisės liudijimų išdavimo.

3. Sprendimą sumažinti mokėtiną mokesčių, atidėti mokėjimo terminą arba visai nuo mokesčio atleisti gali priimti ta savivaldybė, į kurios sąskaitą paveldimo turto mokesčiai turėtų būti įskaitytas.

4. Kai mokesčiai turi būti įskaitytas į kelių savivaldybių biudžetus, o įpėdinis negali iš karto sumokėti viso paveldimo turto mokesčio, jis dėl mokesčio atidėjimo ar jo sumokėjimo dalimis, ar atleidimo nuo mokesčio turi kreiptis į visų savivaldybių, į kurių biudžetą bus įskaitomas paveldimo turto mokesčiai, tarybas. Kiekvienos savivaldybės taryba turi teisę priimti sprendimą dėl į savo biudžetą įskaitytinios mokesčio dalies sumokėjimo.

Pavyzdžiai

1. Gyventojui, paveldinčiam gyvenamąjį namą Klaipėdos rajone, apskaičiuotas 2 800 Eur paveldimo turto mokesčiai. Atsižvelgdama į gyventojų pateiktą prašymą atidėti mokesčio sumokėjimo terminą, Klaipėdos rajono savivaldybės taryba 2020-01-15 priėmė sprendimą atidėti mokesčio terminą ir leisti jį sumokėti per keletą kartų iki: 2020-04-15 – 700 Eur, 2020-07-15 – 700 Eur, 2020-10-15 – 700 Eur, 2021-01-15 – 700 Eur.

2. Gyventojas paveldi butą Kėdainių rajone, žemės sklypą su gyvenamuoju namu Panevėžio rajone ir indėlį banke. Apskaičiuota bendra mokėtina mokesčio suma yra 1 600 Eur. Į Kėdainių rajono savivaldybės biudžetą turi būti įskaityta 500 Eur mokesčio suma, o į Panevėžio rajono savivaldybės biudžetą – 1 100 Eur suma. Gyventojas, pageidaujantis, kad paveldimo turto mokesčio sumokėjimo terminas būtų atidėtas (sumažintas arba atleista nuo mokesčio), prašymą pateikia ir Panevėžio rajono, ir Kėdainių rajono savivaldybių taryboms.

4. Savivaldybės tarybos sprendimas (2 egz.) išduodamas (nusiunčiamas): 1) gyventojui, 2) FR0514 formos pažymą išdavusiai Šiaulių AVMI (kontroliuoti mokesčio sumokėjimą).

5. Gyventojui, pateikusiam notarui savivaldybės tarybos sprendimą atidėti mokesčio mokėjimo terminus ar atleisti nuo jo, paveldėjimo teisės liudijimai išduodami nepaisant to, kad mokesčiai nesumokėtas.

II SKYRIUS

MOKESČIO APSKAIČIAVIMAS, DEKLARAVIMAS IR MOKĖJIMAS

8 straipsnis. Mokesčio apskaičiavimas, deklaravimas ir mokėjimas

1. Mokesčių apskaičiuoja paveldėjimo teisės liudijimus išduodantys Lietuvos Respublikos įstatymų įgaliojimai asmenys pagal jiems pateiktus paveldimo turto įvertinimo duomenis bei kitus dokumentus, kurių reikia nuosavybės teisei įforminti ir mokesčio lengvatoms pateisinti.

Komentaras

1. Pareiga apskaičiuoti paveldimo turto mokesį nustatyta paveldėjimo teisės dokumentus išduodantiems notarams.

2. Mokestis apskaičiuojamas pagal notarams pateiktus paveldimo turto įvertinimo duomenis, t. y. pagal AVMI išduotas FR0514 formos pažymas (žr. Įstatymo 5 str. komentarą).

Tai, kad AVMI, nustatydamas paveldimo turto apmokestinamąją vertę, į FR0514 formos pažymą įrašo sumokėtino mokesčio sumą, neatleidžia notaro nuo pareigos jį apskaičiuoti (sutikrinti).

3. Notaras, siekdamas nustatyti įpėdinio giminystės ryšį su turto palikėju ir įsitikinti, kad jo paveldimas turtas neturi būti apmokestinamas paveldimo turto mokesčiu, patikrina Gyventojų registrą ir (arba) notarui turi būti pateikiami giminystės ryšius įrodantys dokumentai. Tais atvejais, kai turtą paveldi globėjas (rūpintojas) arba globotinis (rūpintinis), pateikiamas teismo sprendimas ar savivaldybės valdybos (mero) sprendimas (potvarkis) dėl globos (rūpybos) skyrimo.

4. Pagal komentuojamo straipsnio 1 ir 3 dalis pareiga taikyti Įstatymo 7 str. 1 d. 1, 2 punktuose nurodytas mokesčio lengvatas yra nustatyta paveldėjimo dokumentus išduodantiems notarams. Notaras nustato turtą paveldėjusio įpėdinio giminystės ryšį su turto palikėju ir įrašo tai paveldėjimo dokumentuose. Pagal Lietuvos Respublikos [notariato įstatymo](#) 26 straipsnio nuostatas „Pripažįstama, kad notarine forma patvirtintuose dokumentuose esantys faktai yra nustatyti ir neįrodinėjami, iki šie dokumentai (jų dalys) įstatymų nustatyta tvarka nėra pripažinti negaliojančiais“.

Mokesčio administratorius vadovaujasi Įstatymo 7 str. 1 dalies nuostatomis ir paveldėjimo dokumentuose turto palikėjo ir paveldėtojo giminystės ryšį konstatuojančiais notaro įrašais.

Pavyzdžiai

1. Paveldėjimo dokumente nurodyta, kad mirusio asmens A. turtą (gyvenamąjį namą su priklausiniais) paveldi jo sutuoktinė B.

Paveldėjimo dokumente taip pat yra įrašyta pastaba, kad ½ dalis gyvenamojo namo su priklausiniais valstybės įmonėje Registrų centras buvo įregistruota asmens Z. (mirusiojo brolio) vardu, o asmuo A. yra priėmęs palikimą po brolio Z. mirties, tačiau, nespėjęs įforminti palikimo savo vardu, mirė.

Kadangi paveldėjimo dokumente nurodyta, jog paveldėtoja B. paveldi mirusiam sutuoktiniui priklausiusį turtą (įskaitant ir ½ namo dalies, kurią šis paveldėjo po brolio mirties), vadovaujantis Įstatymo 7 str. 1 d. 1 punktu, paveldėtoja B. mokesčio mokėti neprivalo.

2. Paveldėjimo dokumente nurodyta, kad mirusiojo X (motinos brolio) turtą priėmęs įpėdinis A mirė, nespėjęs gauti paveldėjimo teisės liudijimo. Asmens A turtą paveldi jo vaikai. Mirusiojo A (tėvo) turtą paveldintys vaikai nėra paveldimo turto mokesčio mokėtojai.

Tačiau šiuo atveju paveldimo turto mokestis turi būti apskaičiuojamas įpėdinio A vardu, priėmusio palikimą po motinos brolio X mirties. Mirusiojo A vaikams į jiems tenkančias palikimo dalis paveldėjimo liudijimai išduodami po to, kai jie, prieš gaudami paveldėjimo teisės liudijimą mirusiojo A vardu, sumoka pastarajam apskaičiuotą paveldimo turto mokesį.

Lietuvos notarų rūmų prezidiumas yra patvirtinęs konsultaciją, kurioje aptariamas atvejis, kai palikimą priėmęs įpėdinis miršta nespėjęs sumokėti paveldimo turto mokesčio ir gauti paveldėjimo teisės liudijimo. Pagal šią konsultaciją „mirusysis A, priėmęs palikimą po motinos brolio mirties, mirė nespėjęs gauti paveldėjimo teisės liudijimo. Todėl paveldėjimo bylą po X mirties vedantis notaras turi išduoti paveldėjimo teisės liudijimą po X mirties mirusiojo A vardu. Paveldėjimo teisės liudijimas išduodamas mirusiojo A įpėdiniais. Mirusiojo A įpėdiniai pateikia notarui pagal mirusiojo X paskutinę nuolatinę gyvenamąją vietą prašymą išduoti paveldėjimo

teisės liudijimą bei dokumentą, patvirtinantį, kad mirusiojo A įpėdiniai yra priėmę palikimą po A mirties. Paveldėjimo teisės liudijimas mirusiojo A vardu gali būti išduotas tiek visų jo įpėdinių, tiek vieno iš jų prašymu. Notaras, išdavęs paveldėjimo teisės liudijimą, Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui perduoda įpėdinio (-ių) prašymą įregistruoti daiktines teises. Paveldimo turto mokestis turi būti sumokėtas iki paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo, jei mirusysis A privalėjo jį mokėti. Paveldėjimo bylą po mirusiojo A mirties vedančiam notarui pateikiamas paveldėjimo teisės liudijimas, išduotas mirusiojo A vardu.“

5. Kai turtą paveldi daugiau kaip vienas įpėdinis, mokestis apskaičiuojamas atskirai kiekvienam iš jų pagal jam tenkančio turto apmokestinamosios vertės dalį.

Pavyzdžiai

1. Du nuolatiniai Lietuvos gyventojai lygiomis dalimis paveldi mirusio dėdės (motinos brolio) turtą: 52 000 Eur indėlį ir 60 000 Eur vertės butą. Bendra paveldimo turto vertė yra 112 000 Eur.

Kiekvienas iš jų paveldi po 56 000 Eur (112 000 : 2) vertės turtą.

Kiekvieno iš jų paveldimo turto dalies apmokestinamoji vertė yra 39 200 Eur (56 000 x 70 : 100).

Kiekvienam įpėdiniui taikoma Įstatymo 7 str. 3 punkte nustatyta lengvata (t. y. turto dalies apmokestinamoji vertė mažinama 3 000 Eur):

$39\,200 \text{ Eur} - 3\,000 \text{ Eur} = 36\,200 \text{ Eur}$.

Apskaičiuojamas privalomas sumokėti mokestis:

$36\,200 \text{ Eur} \times 5 : 100 = 1\,810 \text{ Eur}$.

Abu gyventojai privalės sumokėti po 1 810 Eur paveldimo turto mokestį.

6. Mokesčio suma apskaičiuojama tik sveikais skaičiais, t. y. apvalinama taip: 49 ir mažiau centų apvalinami mažinant (atmetant), 50 ir daugiau centų – didinant iki euro.

2. Gyventojas mokestį sumoka prieš paveldėjimo teisės liudijimo išdavimą, išskyrus tuos atvejus, kai savivaldybės taryba atidėjo mokesčio sumokėjimo terminus arba nuo jo atleido, bei šio straipsnio 4 dalyje numatytą atvejį.

Komentaras

1. Mokestis sumokamas į Valstybinės mokesčių inspekcijos biudžeto surenkamąsias sąskaitas per kredito įstaigą (įskaitant per el. bankininkystę), AB „Lietuvos paštas“ pašto skyriuose, „Perlo“ terminaluose, „Lietuvos spauda“ kioskuose, „Narvesen“ ženklų pažymėtose parduotuvėse ar kitose įmokų surinkimo paslaugas teikiančiose įstaigose bei jų ar jų tarpininkų padaliniuose.

2. Notarai, prieš išduodami paveldėjimo teisės liudijimus, turi įsitikinti, kad paveldimo turto mokestis yra sumokėtas, todėl mokestį sumokėti privalantis gyventojas privalo pateikti paveldėjimo bylą tvarkančiam notarui dokumentus, patvirtinančius, kad mokestis yra sumokėtas, o gyventojai, kuriems savivaldybės taryba atidėjo mokesčio sumokėjimo terminus, sumažino mokestį arba nuo jo atleido, – pateikti savivaldybės tarybos sprendimą.

3. Mokesčio sumokėjimo dokumentas yra kvito ar mokėjimo pavidimo originalas su įmoka priėmusios įstaigos žyma apie sumokėjimo faktą.

Kai mokestis iš gyventojų kredito įstaigoje esančios sąskaitos sumokamas internetu, mokesčio sumokėjimo dokumentas yra gyventojų sąskaitos išrašas, patvirtinantis mokesčio sumokėjimo faktą.

4. Įstatymas nenustato konkretaus termino, per kurį privaloma sumokėti paveldimo turto mokestį, bet jį sieja su paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo momentu.

Įstatyme nustatytas reikalavimas paveldimo turto mokestį sumokėti dar iki paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo reiškia, kad iki jo išdavimo momento privalo būti atlikti visi veiksmai, susiję su paveldimo turto vertės nustatymu, prašymu apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimu AVMI, paveldimo turto mokesčio apskaičiavimu ir jo sumokėjimu. Kai paveldimo turto mokestis yra sumokėtas ir paveldėjimo teisės liudijimas išduotas, paveldimo turto mokestis negali būti perskaičiuojamas, išskyrus perskaičiuojamą:

4.1. pagal [Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo](#) (toliau – MAĮ) 66 straipsnio nuostatas, t. y. kai mokestis buvo apskaičiuotas klaidingai;

4.2. pagal Įstatymo 6 str. 2 punktą taikant 10 proc. mokesčio tarifą, kai, nustačius papildomai paveldimą turtą, bendra iš to paties turto palikėjo paveldimo turto apmokestinamoji vertė viršija 150 000 eurų sumą, o mokestis nuo dalies paveldimo turto sumokėtas taikant 5 proc. mokesčio tarifą.

Pavyzdžiai

1. 2020 m. vasario 15 d. gyventojas pateikė prašymą AVMI apskaičiuoti paveldimo nekilnojamojo daikto (buto) apmokestinamąją vertę. Gyventojas pasirinko, buto apmokestinamoji vertė apskaičiuojama nuo valstybės įmonės Registrų centro 2020 m. nustatytos buto vidutinės rinkos vertės – 65 000 eurų. 2020 m. kovo 3 d. gyventojas sumokėjo 2 125 Eur paveldimo turto mokestį ($65\,000 \times 70 : 100$; $45\,500 - 3\,000$; $42\,500 \times 5 : 100$). Pateikus sumokėjimą patvirtinantį dokumentą, notaras jam išdavė paveldėjimo teisės liudijimą.

2021 m. balandžio 18 d., prieš sudarant paveldėto buto pirkimo-pardavimo sandorį, buvo atliktas individualus paveldėto buto įvertinimas, pagal kurį, turto vertintojo vertinimu, paveldėto buto vertė paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo dieną buvo didesnė – 72 000 Eur. Gyventojas pateikė prašymą AVMI perskaičiuoti 2020 m. kovo 3 d. sumokėtą paveldimo turto mokestį, vadovaujantis turto vertintojo nustatyta buto verte (72 000 Eur) ir apskaičiuoti papildomai mokėtiną jo sumą. Duomenų apie tai, kad Registrų centro nustatyta vidutinė rinkos vertė 2020 m. buvo nustatyta klaidingai, gyventojas nepateikė.

Atsižvelgiant į tai, kad buto vidutinės rinkos vertės teisingumas nepaneigtas, o visi veiksmai, susiję su mokesčio apskaičiavimu ir sumokėjimu (išskyrus atvejus, kai mokesčio sumokėjimas yra atidėtas) turi būti atlikti dar iki paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo momento, paveldimo turto mokestis neperskaičiuojamas.

Sumokėtas paveldimo turto mokestis neperskaičiuojamas ir tais atvejais, kai po paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo paveldimo turto mokesčio mokėtojas prašo perskaičiuoti mokesčio sumą nuo nustatytos (Registrų centro ar turto vertintojo) mažesnės vertės, siekdamas susigrąžinti sumokėtą jo dalį, jeigu nepateikia įrodymų, kad nustatyta turto vertė buvo nustatyta klaidingai.

2. Gyventojas D., paveldėjęs 200 000 Eur vertės turtą, nuo jo apmokestinamosios vertės 140 000 ($200\,000 \times 70 : 100$), pritaikius 3 000 Eur mokesčio lengvatą ($140\,000 - 3\,000$) ir 5 proc. mokesčio tarifą, sumokėjo 6 850 Eur. Po metų, papildomai nustačius, kad į paveldimą turtą nebuvo įskaičiuotas turto palikėjo turėtas 19 000 Eur indėlis kredito įstaigoje, perskaičiuojama viso paveldimo turto vertė – 219 000 Eur ($200\,000 + 19\,000$) ir, pritaikius Įstatymo 7 str. 1 d. 3 punkte nustatytą 3 000 Eur lengvatą, paveldimo turto apmokestinamoji vertė – 150 300 Eur ($219\,000 \times 70 : 100$; $153\,300 - 3\,000$). Kadangi paveldimo turto apmokestinamoji vertė viršija 150 000 Eur, paveldimo turto mokestis, taikant 10 proc. mokesčio tarifą, perskaičiuojamas nuo viso iš šio turto palikėjo paveldimo turto:

$150\,300 \text{ Eur} \times 10 : 100 = 15\,030 \text{ Eur.}$

Papildomai turi būti sumokėta 8 180 Eur ($15\,030 - 6\,850$) paveldimo turto mokesčio suma.

3. Gyventojui išduotas paveldėjimo teisės liudijimas į visą iš tėvo sesers paveldėtą žemę, paveldimo turto mokestis sumokėtas. Tarp įpėdinių kilus ginčui, įsiteisėjusiu teismo sprendimu gyventojui nustatyta teisė į ½ paveldimo žemės sklypo dalį. Vadovaujantis teismo sprendimu, paveldimo turto mokestis perskaičiuojamas, atsižvelgiant į sumažėjusią paveldėto turto apimtį ir susidariusi mokesčio permoka mokesčio mokėtojo prašymu jam grąžinama.

5. Kol paveldėjimo teisės liudijimas įpėdiniui nėra išduotas, paveldimo turto mokestis (įskaitant atvejį, kai mokestis ar jo dalis jau yra sumokėta) gali būti perskaičiuojamas, pavyzdžiui, dėl rinkos kainų pokyčio arba dėl mokesčio mokėtojo keičiamo anksčiau pasirinkto turto įvertinimo būdo. Kai paveldimo turto mokestis yra sumokėtas, bet paveldėjimo teisės liudijimas dar nėra išduotas, po perskaičiavimo padidėjusi mokesčio suma papildomai sumokama, o mokesčiui sumažėjus, mokesčio permoka grąžinama ar įskaitoma gyventojų mokestinei nepriemokai padengti MAĮ 87 straipsnyje nustatyta tvarka.

6. Paveldimo turto apmokestinamosios vertės apskaičiavimo taisyklių (toliau - Taisyklių) 10 punkte nustatyta, kad pažymos apie paveldimo turto apmokestinamąją vertę išduodamos ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo gyventojų prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę ir kitų apmokestinamajai vertei nustatyti reikalingų dokumentų pateikimo mokesčio administratoriui ir galioja 90 kalendorinių dienų. Patikslinta FR0514 formos pažyma išduodama įpėdiniui pateikus naują prašymą ir kitus dokumentus, reikalingus paveldimo turto apmokestinamajai vertei nustatyti.

7. Taisyklių 4.1 papunktyje nustatyta, kad paveldimo turto vertė yra prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo mokesčio administratoriui dieną buvusi šio turto vertė:

- valstybės įmonės Registrų centro nustatyta nekilnojamojo daikto vidutinė rinkos vertė,
- vertybinių popierių, įtrauktų į prekybą reguliuojamojo rinkoje, vidutinė rinkos kaina,
- vertybinių popierių, neįtrauktų į prekybą reguliuojamojo rinkoje nominali vertė, o kai nominalios vertės nėra, tai – buhalterinė vertė,
- pinigų eurai – nominali vertė, pinigų užsienio valiuta – vertė, taikant euro ir užsienio valiutos santykį, nustatytą pagal Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymą.

Remiantis Taisyklių 4.1 papunkčio nuostatomis, kad šiame papunktyje išvardyto paveldimo turto apmokestinamoji vertė nustatoma nuo prašymo pateikimo mokesčio administratoriui dieną buvusios paveldimo turto vertės, patikslintoje FR0514 formos pažymoje paveldimo turto apmokestinamoji vertė iš naujo apskaičiuojama nuo pakartotino gyventojų prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo mokesčio administratoriui dieną buvusios šio turto vertės:

- vertybinių popierių, įtrauktų į prekybą reguliuojamoje rinkoje (apskaičiuoja mokesčio administratorius),
- vertybinių popierių, neįtrauktų į prekybą reguliuojamoje rinkoje, nominalios vertės, o kai jos nėra, tai nuo buhalterinės vertės,
- pinigų eurai ir užsienio valiuta (apskaičiuoja mokesčio administratorius).

Atsižvelgiant į tai, kad valstybės įmonės Registrų centro nustatytos naujos žemės ir statinių vidutinės rinkos vertės, įsigaliojusios kiekvienų einamųjų kalendorinių metų sausio 1 d., galioja kalendorinius metus, išduodant patikslintą FR0514 formos pažymą, pateikti naujo Nekilnojamojo turto registro išrašo apie paveldimų žemės sklypų ir statinių vidutinę rinkos vertę (toliau – NTR išrašas) nereikalaujama, jeigu:

- mokesčio administratoriaus darbuotojas, patikrinęs Nekilnojamojo turto registro duomenų bazės duomenis, nustato, kad paveldimų nekilnojamųjų daiktų vidutinė rinkos vertė nėra

pasikeitusi, o negaliojanti FR0514 formos pažyma, ir patikslinta pažyma yra išduodamos tais pačiais kalendoriniais metais.

Remiantis Taisyklių 4.1 papunkčio nuostata, kad, gyventojui nepasirinkus individualaus turto įvertinimo būdo, nekilnojamojo daikto apmokestinamoji vertė yra apskaičiuojama nuo valstybės įmonės Registrų centro nustatytos nekilnojamojo daikto vidutinės rinkos vertės, buvusios prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo mokesčio administratoriui dieną, nekilnojamojo daikto apmokestinamoji vertė neperskaičiuojama visą FR0514 pažymos galiojimo terminą (90 kalendorinių dienų). Kadangi mokesčio bazė apskaičiuojama nuo prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo mokesčio administratoriui dieną buvusios nekilnojamojo daikto vertės, FR0514 formos pažymos galiojimo laikotarpiu nekilnojamojo daikto apmokestinamoji vertė neperskaičiuojama ir naujo NTR išrašo nereikalaujama net ir tuo atveju, jeigu jo vidutinė rinkos vertė yra pasikeitusi.

Pavyzdžiai

1. Gyventojui 2022 m. birželio 7 d. išduota FR0514 formos pažyma, kurioje nuo paveldimų žemės sklypų (valstybės įmonės Registrų centro duomenimis, vidutinė rinkos vertė 2022 m. yra 80 000 Eur) apmokestinamosios vertės – 53 000 Eur ($80\,000 \times 70 : 100$; 56 000 – 3000) apskaičiuotas 2 650 Eur paveldimo turto mokestis. Gyventojas paveldimo turto mokestį sumokėjo tik 2023 m. liepos 8 d. Nekilnojamojo turto registro išrašė nurodyta, kad paveldimos žemės vidutinė rinkos vertė 2023 m. yra 84 000 Eur. Atsižvelgiant į pasikeitusią turto vertę, į pasibaigusį FR0514 formos pažymos ir NTR išrašo galiojimo terminą, paveldimo turto apmokestinamoji vertė turi būti perskaičiuojama – 55 800 Eur ($84\,000 \times 70 : 100$; 58 800 – 3 000), o nuo jos – perskaičiuojamas paveldimo turto mokestis. Nuo 55 800 Eur paveldimo turto apmokestinamosios vertės apskaičiuojamas 2 790 Eur paveldimo turto mokestis, papildomai sumokėtina 140 Eur ($2\,790 - 2\,650$) mokesčio suma.

2. Gyventojui 2023 m. gruodžio 15 d. išduotoje FR0514 formos pažymoje paveldimo buto apmokestinamoji vertė apskaičiuota nuo jo vidutinės rinkos vertės — 95 000 eurų. Gyventojui 2024 m. vasario 2 d. pateikus sumokėjamą patvirtinančius dokumentus, išduodamas paveldėjimo teisės liudijimas.

8. Taisyklių 4.2 papunktyje nustatyta, kad paveldimo turto vertė yra gyventojų prašymo nustatyti paveldimo turto vertę pateikimo Kultūros paveldo departamentui prie Kultūros ministerijos arba Lietuvos prabavimo rūmams dieną buvusi šio turto vertė:

- antikvarinių meno kūrinių, meno kūrinių, kilnojamojo kultūros vertybių (nustato Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos),

- tauriųjų metalų, brangakmenių, tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių (nustato Lietuvos prabavimo rūmai),

- antikvarinių tauriųjų metalų gaminių ir antikvarinių brangakmenių gaminių (nustato Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos kartu su Lietuvos prabavimo rūmais).

Remiantis Taisyklių 4.2 papunkčio nuostatomis, kad šiame papunktyje išvardyto paveldimo turto apmokestinamoji vertė nustatoma nuo prašymo nustatyti paveldimo turto vertę įgaliotoms įstaigoms pateikimo dieną buvusios vertės, patikslintoje FR0514 formos pažymoje šio turto apmokestinamoji vertė neperskaičiuojama.

9. Taisyklių 4.3 papunktyje nustatyta, kad paveldimo turto vertė yra gyventojų pasirinktą dieną laikotarpiu nuo palikimo atsiradimo dienos iki prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo mokesčio administratoriui dienos buvusi šio turto vertė:

- nekilnojamojo daikto vertė, atlikus individualų turto įvertinimą,

- vertybinių popierių, neįtrauktų į prekybą reguliuojamoje rinkoje, turto vertintojo nustatyta vertė,

- kito turto (t. y. teisiškai registruojamų kilnojamųjų daiktų ir kilnojamųjų daiktų, kuriems teisinė registracija nenustatyta).

Remiantis Taisyklių 4.3 papunkčio nuostatomis, kad šiame papunktyje išvardyto paveldimo turto apmokestinamoji vertė nustatoma gyventojų pasirinktą dieną laikotarpiu nuo prašymo palikimo atsiradimo dienos iki prašymo apskaičiuoti paveldimo turto apmokestinamąją vertę pateikimo mokesčio administratoriui dienos buvusios turto vertės, patikslintoje FR0514 formos pažymyje šio turto apmokestinamoji vertė yra perskaičiuojama tik gyventojui pageidaujant, pagal jo pateiktus dokumentus. T. y., paveldimų nekilnojamųjų daiktų ar neįtrauktų į prekybą reguliuojamoje rinkoje vertybinių popierių apmokestinamoji vertė patikslintoje FR0514 formos pažymyje neperskaičiuojama, kai jų vertė buvo nustatyta atlikus individualų vertinimą, o gyventojas nepateikia naujos turto vertintojo ataskaitos (ar jos išrašo) ir nekeičia sprendimo dėl pasirinkto vertės nustatymo būdo. Kito paveldimo turto (teisiškai registruojamų kilnojamųjų daiktų bei kilnojamųjų daiktų, kurių teisinė registracija neprivaloma), vertė, kurią pagal Taisyklių 3.8 papunkčio nuostatas apskaičiuoti yra įgaliotas turtą paveldintis gyventojas (pats ar pasinaudojęs turto vertintojo paslaugomis), o nuo jos – apmokestinamoji vertė perskaičiuojama taip pat tik paties gyventojų prašymu.

Pavyzdžiai

1. Gyventojui 2023 m. spalio 8 d. buvo išduota FR0514 formos pažyma, kurioje nuo paveldimų žemės sklypo ir statinių vertės, apskaičiuotos atlikus individualų turto vertinimą, buvo apskaičiuota apmokestinamoji vertė ir paveldimo turto mokestis. Kadangi ši pažyma negalioja, 2024 m. vasario 15 d. gyventojas pateikė prašymą išduoti naują FR0514 formos pažymą, prašydamas, kad paveldimo turto apmokestinamoji vertė būtų apskaičiuojama nuo turto vertintojo 2023 m. spalio 2 d. ataskaitoje nurodytos paveldimų nekilnojamųjų daiktų vertės. Apmokestinamoji vertė ir paveldimo turto mokestis apskaičiuojami nuo 2023 m. spalio 2 d. turto vertintojo ataskaitoje nurodytos nekilnojamųjų daiktų vertės.

3. Jeigu mokestis nesumokėtas, paveldėjimo teisės liudijimas neišduodamas, išskyrus tuos atvejus, kai savivaldybės taryba atidėjo mokesčio sumokėjimo terminus arba nuo jo atleido.

4. Nuolatinis Lietuvos gyventojas, kalendoriniais metais paveldėjęs turtą užsienio valstybėse, iki kalendorinių metų, einančių po kalendorinių metų, kuriais buvo paveldėtas turtas, kovo 1 dienos privalo pats arba per savo įgaliotą asmenį pateikti vietos mokesčio administratoriui mokesčio deklaraciją ir sumokėti mokestį.

Komentaras

1. Šio straipsnio 4 dalyje nustatyta prievolė nuolatiniam Lietuvos gyventojui (paveldimo turto mokesčio mokėtojui), paveldėjusiam turtą užsienio valstybėje, per nustatytą terminą pateikti mokesčio deklaraciją ir sumokėti mokestį. Deklaraciją pateikti ir joje apskaičiuotą mokestį sumokėti privaloma neatsižvelgus į tai, ar toks turtas paveldėtas iš nuolatinio Lietuvos gyventojų, ar iš nenuolatinio Lietuvos gyventojų.

2. Pažymėtina, kad turto paveldėjimas užsienio valstybėje yra siejamas ne su palikimo atsiradimo vieta, o su užsienio valstybėje esančiu paveldėtu turtu. Vienok turto buvimas užsienio valstybėje neturi būti suprantamas vien kaip fizinis daikto buvimas toje valstybėje. Sprendžiant

turto buvimo vietos klausimą yra būtina atsižvelgti ne tik į fizinį daikto buvimą konkrečioje valstybėje, bet ir į kitas aplinkybes (pavyzdžiui, valstybę, kurioje kilnojamas daiktas yra teisiškai įregistruotas ir pan.).

Pavyzdžiai

1. Nuolatinis Lietuvos gyventojas (toliau šiuose pavyzdžiuose – gyventojas) paveldėjo Kanadoje esantį gyvenamąjį namą, kitus statinius ir žemės sklypą. Šie nekilnojamieji daiktai yra paveldėti užsienio valstybėje.

2. Gyventojas paveldėjo automobilį, kuris paveldėjimo metu yra Lietuvoje, tačiau teisiškai įregistruotas Vokietijoje. Šiuo atveju paveldėtas teisiškai registruotinas kilnojamas daiktas, kuris privalo būti registruojamas pagal Vokietijos teisės aktus. Laikoma, kad paveldėtas užsienio valstybėje esantis kilnojamas daiktas, kuriam pagal tos valstybės teisės aktus yra nustatyta teisinė registracija.

3. Gyventojas paveldėjo mirusio Latvijos Respublikos gyventojų indėlį Šveicarijos banko sąskaitoje ir jam priklausiusį statinį Rygos m., Latvijoje. Laikoma, kad visas turtas yra paveldėtas užsienio valstybėse (indėlis – Šveicarijoje, statinys – Latvijos Respublikoje).

4. Gyventojas paveldėjo butą Vilniuje ir indėlį Vokietijos banko įstaigoje. Laikoma, kad butas yra paveldėtas Lietuvoje, o indėlis – Vokietijoje.

5. Gyventojas paveldėjo kito nuolatinio Lietuvos gyventojų turėtus vertybinius popierius (Vokietijos bendrovės X akcijas), paveldėjimo momentu buvusius Lietuvoje. Pagal CK vertybinių popierių yra dokumentas, patvirtinantis jį išleidusio asmens (emitento) įsipareigojimus šio dokumento turėtojui. Nagrinėjamu atveju akcija yra mirusio asmens teisę gauti dividendus, dalį Vokietijos įmonės turto jos likvidavimu atveju ir kitas Vokietijos teisės aktuose nustatytas teises patvirtinantis dokumentas, registruojamas (apskaitomas) bendrovių veiklą reglamentuojančių bei kitų Vokietijos teisės aktų nustatyta tvarka, todėl laikoma, kad šis turtas yra paveldėtas Vokietijoje.

3. Deklaraciją pateikti ir mokesčių sumokėti privaloma iki kitų metų, einančių po tų kalendorinių metų, kuriais turtas paveldėtas, kovo 1 dienos. Atsižvelgiant į bendrus pajamų gavimo pripažinimo principus, sąvoka „tie kalendoriniai metai, kuriais turtas paveldėtas“ suprantama kaip atitinkami kalendoriniai metai, kuriais išduoti paveldėjimo teisės dokumentai (pvz., į užsienio valstybėje esantį nekilnojamąjį turtą) arba kuriais faktiškai gautas palikimas (pvz., diena, kurią į gyventojų kredito įstaigoje turimą sąskaitą buvo pervesti paveldėti pinigai).

Deklaraciją pateikti gali pats turtą paveldėjęs gyventojas arba jo įstatymų nustatyta tvarka įgaliotas asmuo.

Mokestis gali būti sumokėtas avansu, tais pačiais kalendoriniais metais, kada gautas palikimas.

5. Mokesčio deklaracijos formą ir jos pildymo tvarką nustato centrinis mokesčio administratorius.

Komentaras

1. Paveldimo turto mokesčio deklaracijos, kai turtas paveldėtas užsienio valstybėse, FR0585 forma ir jos pildymo ir teikimo taisyklės yra patvirtintos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko [2003 m. gruodžio 17 d. įsakymu Nr. V-325](#) „Dėl Paveldimo turto mokesčio deklaracijos, kai turtas paveldėtas užsienio valstybėse, FR0585 formos ir jos priedo FR0585P formos užpildymo ir pateikimo taisyklių patvirtinimo“.

9 straipsnis. Paveldimo turto mokesčio, sumokėto užsienio valstybėse, atskaitymai

1. Nuolatinis Lietuvos gyventojas iš šio Įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuoto paveldimo turto mokesčio sumos gali atskaityti nustatyto paveldimo turto mokesčio arba jam tapataus mokesčio sumą, sumokėtą užsienio valstybėje nuo paveldimo turto, esančio toje valstybėje, jeigu ta valstybė įtraukta į finansų ministro tvirtinamą sąrašą.

Komentaras

1. Pagal šio straipsnio nuostatas nuolatinio Lietuvos gyventojų paveldimo turto dvigubas apmokestinimas panaikinamas įskaitant užsienio valstybėje sumokėtą paveldimo turto mokestį ar jam tapatų mokestį į Lietuvoje mokėtiną paveldimo turto mokesčio sumą. Iš nuolatinio Lietuvos gyventojų Lietuvoje mokėtinos mokesčio sumos atskaitoma paveldimo turto mokesčio ar jam tapataus mokesčio suma, sumokėta toje užsienio valstybėje, kurioje šis turtas yra. Mokestis atskaitomas tik esant šioms (abiem) sąlygoms:

1.1. paveldėtas turtas yra toje užsienio valstybėje, kuri nurodyta finansų ministro įsakymu patvirtintame valstybių sąrašė,

1.2. paveldimo turto mokestis ar jam tapatus mokestis yra sumokėtas toje užsienio valstybėje, kurioje yra šis paveldėtas turtas.

2. Užsienio valstybių, kuriose sumokėtą paveldimo turto mokesčio arba jam tapataus mokesčio sumą galima atskaityti iš Lietuvos Respublikos paveldimo turto mokesčio įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuoto paveldimo turto mokesčio sumos, sąrašas yra patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. liepos 17 d. [įsakymu Nr. IK-203](#) „Dėl Užsienio valstybių, kuriose sumokėtą paveldimo turto mokesčio arba jam tapataus mokesčio sumą galima atskaityti iš Lietuvos Respublikos paveldimo turto mokesčio įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuoto paveldimo turto mokesčio sumos, sąrašo patvirtinimo“.

Į šį sąrašą yra įtrauktos valstybės:

Airija

Armėnijos Respublika

Australija

Austrijos Respublika

Azerbaidžano Respublika

Baltarusijos Respublika

Belgijos Karalystė

Bulgarijos Respublika

Čekijos Respublika

Danijos Karalystė

Estijos Respublika

Graikijos Respublika

Gruzija

Islandijos Respublika

Ispanijos Karalystė

Italijos Respublika

Izraelis

Jungtinės Amerikos Valstijos

Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė

Kanada

Kazachstano Respublika

Kinijos Liaudies Respublika

Kipro Respublika

Korėjos Respublika
Kroatijos Respublika
Latvijos Respublika
Lenkijos Respublika
Liuksemburgo Didžioji Hercogystė
Maltos Respublika
Moldovos Respublika
Nyderlandų Karalystė
Norvegijos Karalystė
Prancūzijos Respublika
Portugalijos Respublika
Rumunija
Rusijos Federacija
Singapūro Respublika
Slovakijos Respublika
Slovėnijos Respublika
Suomijos Respublika
Švedijos Karalystė
Šveicarijos Konfederacija
Turkijos Respublika
Ukraina
Uzbekistano Respublika
Vengrijos Respublika.
Vokietijos Federacinė Respublika.

3. Užsienio valiuta sumokėto mokesčio suma turi būti perskaičiuojama eurais pagal Europos Centrinio Banko ir Lietuvos banko skelbiamą euro ir atitinkamos valiutos santykį, buvusį paveldimo ar jam tapataus mokesčio sumokėjimo metu .

2. Jeigu nuo paveldimo turto, esančio užsienio valstybėje, šio Įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuota paveldimo turto mokesčio suma yra mažesnė, negu nustatyto paveldimo turto mokesčio arba jam tapataus mokesčio suma, sumokėta nuo to paveldimo turto užsienio valstybėje, tai atskaitoma tik šio Įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuota paveldimo turto mokesčio suma.

Komentaras

1. Jeigu nuolatinio Lietuvos gyventojų už paveldėtą turtą Įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuota paveldimo turto mokesčio suma yra mažesnė už paveldimo turto mokesčio ar jam tapataus mokesčio sumą, sumokėtą nuo to paveldėto užsienio valstybėje esančio turto, tai gali būti atskaitoma tik Įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuota paveldimo turto mokesčio suma.

Pavyzdžiai

1. Apskaičiuota, kad nuolatinis Lietuvos gyventojas nuo užsienio valstybėje esančio paveldėto turto privalo sumokėti 180 Eur mokesį. Užsienio valstybėje, kurioje yra šis paveldėtas turtas ir kuri yra nurodyta finansų ministro 2003 m. liepos 17 d. [įsakymu Nr. IK-203](#) patvirtintame užsienio valstybių sąrašė, gyventojas sumokėjo paveldimo turto mokesį ar jam tapatų 200 Eur mokesį. Iš apskaičiuotos 180 Eur sumos atskaitomi 180 Eur, sumokėti toje užsienio valstybėje. Gyventojas Lietuvoje mokėti mokesį neprivalo.

2. Jeigu nuolatinio Lietuvos gyventojų už paveldėtą turtą pagal Įstatymą apskaičiuota paveldimo turto mokesčio suma yra didesnė už paveldimo turto mokesčio ar jam tapataus mokesčio sumą, sumokėtą nuo paveldėto turto toje užsienio valstybėje, kurioje jis yra, tai gali būti atskaitoma tik užsienio valstybėje (jeigu ji nurodyta finansų ministro 2003 m. liepos 17 d. [įsakymu Nr. IK-203](#) patvirtintame sąraše) sumokėta mokesčio suma. Skirtumas tarp nustatyta tvarka apskaičiuotos paveldimo turto mokesčio sumos ir užsienio valstybėje sumokėtos paveldimo turto mokesčio ar jam tapataus mokesčio sumos turi būti sumokamas Lietuvoje per Įstatymo nustatytą terminą.

Pavyzdžiai

1. Apskaičiuota, kad nuolatinis Lietuvos gyventojas nuo Australijoje esančio paveldėto turto Lietuvoje privalo sumokėti 270 Eur mokesčių. Australijoje (t. y. užsienio valstybėje, nurodytoje finansų ministro 2003 m. liepos 17 d. [įsakymu Nr. IK-203](#) patvirtintame sąraše), gyventojas sumokėjo paveldimo turto mokesčių ar jam tapatų 250 Eur mokesčių. Iš apskaičiuotos 270 Eur sumos atskaitomi 250 Eur, sumokėti Australijoje. Vadinasi, gyventojas Lietuvoje privalo sumokėti 20 Eur (270 – 250).

3. Jeigu nuolatinis Lietuvos gyventojas paveldi turtą keliose užsienio valstybėse, tai atskaitoma paveldimo turto mokesčio suma apskaičiuojama atskirai pagal kiekvieną valstybę, kurioje yra paveldimas turtas.

Komentaras

1. Tais atvejais, kai nuolatinis Lietuvos gyventojas kalendoriniais metais paveldi turtą keliose užsienio valstybėse, iš Įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuotos paveldimo turto mokesčio sumos atskaitytina sumokėto paveldimo turto mokesčio ar jam tapataus mokesčio suma apskaičiuojama atskirai pagal kiekvieną valstybę (nurodytą finansų ministro 2003 m. liepos 17 d. [įsakymu Nr. IK-203](#) patvirtintame sąraše), kurioje yra paveldimas turtas.

Pavyzdžiai

Gyventojas 2023 m. paveldėjo turtą:

- 1) esantį Estijoje, kurioje sumokėjo 180 Eur paveldimo turto mokesčių ar jam tapatų mokesčių;
- 2) esantį Latvijoje, kurioje sumokėjo 252 Eur paveldimo turto mokesčių ar jam tapatų mokesčių.

Apskaičiuota, kad Lietuvoje sumokėtino paveldimo turto mokesčio suma sudaro:

- 1) nuo Estijoje esančio paveldėto turto – 216 Eur;
- 2) nuo Latvijoje esančio paveldėto turto – 234 Eur .

Abi šios valstybės yra nurodytos finansų ministro 2003 m. liepos 17 d. [įsakymu Nr. IK-203](#) patvirtintame sąraše, todėl yra pagrindas Įstatymo nustatyta tvarka atskaityti jose sumokėtą paveldimo turto mokesčių (ar jam tapatų mokesčių). Atskaitytina sumokėto mokesčio suma apskaičiuojama atskirai pagal kiekvieną valstybę.

Kadangi Estijoje sumokėto paveldimo turto mokesčio (ar jam tapataus mokesčio) suma yra mažesnė už sumokėtiną Lietuvoje, tai nuo Estijoje esančio paveldėto turto Lietuvoje šis gyventojas privalės sumokėti 36 Eur (216 – 180).

Latvijoje sumokėto paveldimo turto mokesčio (ar jam tapataus mokesčio) suma yra didesnė (252 Eur) už mokėtiną Lietuvoje (234 Eur), todėl iš sumokėtinios Lietuvoje mokesčio sumos atskaitoma visa Latvijoje sumokėta mokesčio suma: 234-234=0.

Gyventojas Lietuvoje privalo sumokėti 36 Eur paveldimo turto mokesčių.

4. Atskaityti iš apskaičiuotos paveldimo turto mokesčio sumos šiame straipsnyje nustatyta tvarka leidžiama tik tuo atveju, jeigu yra pateikti užsienio valstybės mokesčio administratoriaus patvirtinti dokumentai apie toje valstybėje esantį paveldimą turtą bei nuo jo apskaičiuotą ir sumokėtą nustatyto paveldimo turto mokesčio arba jam tapataus mokesčio sumą.

Komentaras

1. Užsienio valstybės mokesčių administratoriaus patvirtintas (ar jo išduotas) dokumentas apie paveldimo turto mokesčio ar jam tapataus mokesčio sumokėjimą pridedamas prie deklaracijos. Esant poreikiui, prie deklaracijos pridedamas ir vertėjo patvirtintas dokumento vertimas į lietuvių kalbą.

10 straipsnis. Mokesčio įskaitymas

Mokestis įskaitomas:

1) kai paveldimas nekilnojamasis daiktas, įskaitant atvejus, kai kartu paveldimas ir kilnojamasis daiktas, vertybiniai popieriai, pinigai, - į savivaldybės, kurios teritorijoje yra nekilnojamasis daiktas, biudžetą;

2) kai paveldimas tik kilnojamasis daiktas, vertybiniai popieriai, pinigai - į savivaldybės, kurios teritorijoje kilnojamojo daikto, vertybinių popierių, pinigų paveldėjimas įformintas, biudžetą;

3) kai paveldimas užsienio valstybėse esantis turtas, - į savivaldybės, kurios teritorijoje nuolatinis Lietuvos gyventojas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, biudžetą.

Komentaras

1. Mokestis įskaitomas į biudžetą savivaldybės, kurios teritorijoje:

1.1. yra nekilnojamasis daiktas, – kai paveldimas nekilnojamasis daiktas, įskaitant atvejus, kai kartu paveldimas ir kilnojamasis daiktas, vertybiniai popieriai, pinigai;

1.2. turto paveldėjimas įforminamas, – kai paveldimas tik kilnojamasis daiktas, vertybiniai popieriai, pinigai;

1.3. nuolatinis Lietuvos gyventojas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, – kai gyventojas paveldi užsienio valstybėje esantį turtą.

2. Tais atvejais, kai kartu su nekilnojamaisiais daiktais, esančiais skirtingų savivaldybių teritorijose, paveldimas kilnojamasis daiktas, vertybiniai popieriai, pinigai, tai mokestis nuo šio kilnojamojo daikto, vertybinių popierių, pinigų proporcingai įskaitomas į biudžetą tų savivaldybių, kurių teritorijose yra nekilnojamieji daiktai.

Pavyzdžiai

1. Gyventojas paveldi

12 000 Eur vertės butą Kėdainių raj.,

16 000 Eur indėlį kredito įstaigoje Lietuvoje,

22 000 Eur vertės gyvenamąjį namą Kauno raj.

Bendra turto vertė – 50 000 Eur.

Paveldėjimo dokumentai įforminami Vilniaus mieste.

Vadovaujantis Taisyklių nuostatomis, apskaičiuota, kad viso turto apmokestinamoji vertė yra:

$50\,000 - (50\,000 \times 30 : 100) - 3\,000 = 32\,000$ Eur.

Mokėtina mokesčio suma yra 1 600 Eur:

$$32\,000 \times 5 : 100 = 1\,600 \text{ Eur.}$$

Sumokėtas mokestis, įskaitant ir nuo paveldėto indėlio sumos, turi būti įskaitytas į nekilnojamųjų daiktų buvimo vietos savivaldybių biudžetą.

1. Apskaičiuojama, kokia yra kiekvieno paveldimo turto elemento vertės dalis tarp bendros paveldimo turto vertės:

$$1.1. \text{ buto: } 12\,000 : 50\,000 = 0,24,$$

$$1.2. \text{ indėlio: } 16\,000 : 50\,000 = 0,32,$$

$$1.3. \text{ namo: } 22\,000 : 50\,000 = 0,44.$$

2. Apskaičiuojama mokėtino mokesčio suma nuo kiekvieno paveldimo turto elemento vertės:

$$2.1. \text{ buto: } 0,24 \times 1\,600 \text{ Eur} = 384 \text{ Eur,}$$

$$2.2. \text{ indėlio: } 0,32 \times 1\,600 \text{ Eur} = 512 \text{ Eur,}$$

$$2.3. \text{ namo: } 0,44 \times 1\,600 \text{ Eur} = 704 \text{ Eur.}$$

3. Apskaičiuojama bendra nekilnojamųjų daiktų vertė:

$$12\,000 + 22\,000 = 34\,000 \text{ Eur.}$$

4. Apskaičiuojama kiekvieno nekilnojamojo daikto vertės dalis tarp bendros šių daiktų vertės:

$$4.1. \text{ buto: } 12\,000 : 34\,000 = 0,35,$$

$$4.2. \text{ namo: } 22\,000 : 34\,000 = 0,65.$$

5. Apskaičiuojama, kokia mokesčio suma nuo indėlio turi būti pervesta buto buvimo vietos (Kėdainių raj.) savivaldybės biudžetui:

$$512 \text{ Eur} \times 0,35 = 179,20 \text{ Eur.}$$

6. Apskaičiuojama, kokia mokesčio suma nuo indėlio turi būti pervesta namo buvimo vietos (Kauno raj.) savivaldybės biudžetui:

$$512 \text{ Eur} \times 0,65 = 332,80 \text{ Eur.}$$

7. Apskaičiuojama bendra į Kėdainių raj. savivaldybės biudžetą pervestina suma:

$$384 \text{ Eur} + 179,20 \text{ Eur} = 563,20 \text{ Eur.}$$

8. Apskaičiuojama bendra į Kauno raj. savivaldybės biudžetą pervestina suma:

$$704 \text{ Eur} + 332,80 \text{ Eur} = 1\,036,80 \text{ Eur.}$$

11 straipsnis. Mokesčio išieškojimas ir gražinimas

Mokestinė nepriemoka išieškoma ir mokesčio permoka gražinama (įskaitoma) Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka.

Komentaras

1. Nesumokėta ar per mažai sumokėta mokesčio suma išieškoma, per daug sumokėto mokesčio suma gražinama MAĮ nustatyta tvarka.

2. Už nesumokėtą arba pavėluotai į biudžetą sumokėtą mokestį skaičiuojami delspinigiai.

III SKYRIUS

ATSAKOMYBĖ. GINČŲ NAGRINĖJIMAS

12 straipsnis. Atsakomybė

Asmenys, pažeidę šį Įstatymą, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

Komentaras

1. Šiame straipsnyje nustatyta atsakomybė notarams, privalantiems užtikrinti mokesčio sumokėjimą. Įstatymo 8 str. 3 dalies nuostata draudžia išduoti paveldėjimo teisės liudijimus, jeigu mokestis nėra sumokėtas, išskyrus atvejus, kai šio mokesčio sumokėjimo terminai savivaldybės tarybos sprendimu yra atidėti arba savivaldybės tarybos sprendimu gyventojas yra atleistas nuo mokesčio mokėjimo, taip pat kai turta paveldi Įstatymo 7 str. 1 d. 1-3 punktuose nurodyti lengvatas turintys asmenys. Notarų atsakomybė nustatyta Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 16 straipsnyje: „Notaras, pažeidęs įstatymų ar kitų norminių aktų reikalavimus, įstatymų nustatyta tvarka traukiamas atsakomybėn“. Notarai, išdavę paveldėjimo teisės liudijimus ir nepareikalavę sumokėti mokesčio, atsako bendrais CK nustatytais atsakomybės už žalos padarymą pagrindais.

2. AVMI, nustačiusi, kad paveldėjimo teisės liudijimas išduotas nesumokėjus mokesčio ir nėra savivaldybės tarybos sprendimo atleisti nuo mokesčio sumokėjimo arba atidėti mokesčio sumokėjimo terminą, išskyrus atvejus, kai mokestis nesumokėtas dėl paties mokesčio mokėtojo kaltės, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka ieškiniu pareiškimu kreipiasi į teismą dėl žalos (privalomo sumokėti mokesčio) atlyginimo.

3. Kai paveldimo turto mokestis nesumokėtas dėl mokesčio mokėtojo kaltės (pavyzdžiui, paveldėjimo bylą tvarkančiam notarui pateikus suklastotą mokesčio sumokėjimą patvirtinantį dokumentą), atsakomybė tenka pačiam mokesčio mokėtojui.

4. Paveldėjus užsienio valstybėje esantį turta, už mokesčio deklaracijos pateikimą ir mokesčio sumokėjimą atsako pats mokesčio mokėtojas. Nustatęs, kad gyventojas per Įstatymo 8 str. 4 dalyje nustatytą terminą nepateikė mokesčio deklaracijos ir (ar) nesumokėjo mokesčio, o neteisingai apskaičiavęs, jo neperskaičiavo, paveldimo turto mokesťį, taip pat ir delspinigius apskaičiuoja mokesčių administratorius.

5. Per savivaldybės tarybos sprendime nurodytą mokesčio sumokėjimo terminą mokesčio nesumokėjus, jis išieškomas MAĮ nustatyta tvarka.

13 straipsnis. Ginčų nagrinėjimas

Ginčai dėl šio Įstatymo taikymo nagrinėjami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

Komentaras

1. Skundai dėl mokesčio administratoriaus bei kitų pareigūnų veiksmų ar neveikimo nagrinėjami Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo, MAĮ ir kitų įstatymų nustatyta tvarka.

2. Notarinių veiksmų ar atsisakymo juos atlikti apskundimas nustatytas Notariato įstatymo 41 straipsnyje.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

14 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

1. Šis Įstatymas įsigalioja nuo 2003 m. sausio 1 d.

2. Nuo 2003 m. sausio 1 d. pripažįstami netekusiais galios:

1) Lietuvos Respublikos paveldimo ar dovanojamo turto mokesčio įstatymas (Žin., 1995, Nr. 52-1277);

2) Lietuvos Respublikos paveldimo ar dovanojamo turto mokesčio įstatymo 8 straipsnio pakeitimo įstatymas (Žin., 1996, Nr. 46-1115);

3) Lietuvos Respublikos paveldimo ar dovanojamo turto mokesčio įstatymo 11 straipsnio pakeitimo įstatymas (Žin., 1996, Nr. 62-1462);

4) Lietuvos Respublikos paveldimo ar dovanojamo turto mokesčio įstatymo 6, 7, 8 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas (Žin., 1997, Nr. 94-2357).

Komentaras

1. Nuo 2003-01-01 neteko galios [Paveldimo ar dovanojamo turto mokesčio įstatymas](#). Pagal šį įstatymą buvo apmokestinamas paveldimas turtas, į kurį paveldėjimo teisės liudijimai išduoti iki 2002-12-31.

2. Atsižvelgiant į tai, kad 2003 m. sausio 1 d. įsigaliojo [Paveldimo turto mokesčio įstatymas](#), pagal šį Įstatymą apmokestinamas paveldimas turtas, į kurį paveldėjimo teisės liudijimus notarai išduoda nuo 2003 m. sausio 1 d. Jeigu paveldėjimo teisės liudijimai yra išduodami po 2002-12-31, mokestis skaičiuojamas pagal Paveldimo turto mokesčio įstatymą, nesvarbu, kada (iki 2003-01-01 ar po šios datos) turtas buvo paveldėtas. Su palikimo atsiradimo laiku (t. y. turto palikėjo mirties diena ar palikėjo paskelbimo mirusiu diena) prievolė mokėti mokestį nesiejama.

3. Pagal šį Įstatymą taip pat yra apmokestinamas užsienio valstybėse paveldėtas turtas, kurį gyventojas paveldėjo nuo 2003 m. sausio 1 d.

Paveldimo turto mokesčio įstatymo komentaro priedas

Paveldimo turto mokesčio apskaičiavimo, pažymų apie turto vertę, apmokestinamąją vertę išdavimo ir mokesčio sumokėjimo proceso aprašymas

I. Paveldėjus Lietuvos Respublikoje esanti turta

1. Turta paveldintis gyventojas CK nustatytais terminais kreipiasi į palikimo atsiradimo vietos (mirusio asmens paskutinės nuolatinės gyvenamosios vietos) notarą.

2. Palikimo atsiradimo vietos notaras gyventojų prašymu išduoda pažymą apie paveldimą turta, kurioje detalizuojamas paveldimas turtas.

Tais atvejais, kai paveldėtoji dar iki pažymos, detalizuojančios paveldimą turta, gavimo, yra reikalingi papildomi duomenys (apie mirusio asmens kredito įstaigose turėtų indėlių sumas ar kiti), notaras gyventojui išduoda liudijimą, patvirtinantį, kad įpėdinis priėmė palikimą ir yra mirusiojo teisių perėmėjas.

3. Gyventojų prašymu paveldimą turta įvertina tai atlikti įgaliotos įstaigos:

3.1. Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos nustato antikvarinių meno kūrinių, meno kūrinių antikvarinių tauriųjų metalų gaminių ir antikvarinių brangakmenių dirbinių vertę;

3.2. Lietuvos prabavimo rūmai nustato tauriųjų metalų, brangakmenių gaminių, tauriųjų metalų ir brangakmenių dirbinių vertę.

Gyventojas šioms įstaigoms pateikia: prašymą įvertinti paveldimą turta, notaro išduotą pažymą apie paveldimą turta ir kitus dokumentus, vertintinus kūrinius (dirbinius).

Gyventojui per 20 darbo dienų šios įstaigos išduoda paveldimo turto vertės pažymą (FR0513 forma, patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2003 m. kovo 24 d. įsakymu Nr. V-80).

3.3. Gyventojui pasirinkus individualų turto vertinimo būdą, turto vertintojas nustato:

3.3.1. nekilnojamųjų daiktų vertę

3.3.2. vertybinių popierių, neįtrauktų į prekybą reguliuojamoje rinkoje, vertę, taip pat kito turto, kurį įvertinti nėra įgaliotos kitos įstaigos, vertę.

Individualios įmonės ir mažosios bendrijos paveldėjimo atveju jos vertę nustato turto vertintojas.

Turto vertintojai gyventojui išduoda Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo nustatyta tvarka surašytą turto vertinimo ataskaitą.

Pastaba: Nors turto vertinimas yra reikalingas tik individualų turto įvertinimo būdą pasirinkusiems paveldimo turto mokesčio mokėtojams, dėl individualaus turto įvertinimo turėtų kryptis ir mokesčio lengvatas turintys asmenys, siekiantys, kad paveldėto turto perleidimo nuosavybėn atveju jo įsigijimo kaina pajamų mokesčio apskaičiavimo tikslu būtų pripažįstama turto vertintojo nustatyta vertė.

4. AVMI apskaičiuoja:

4.1. vertybinių popierių, įtrauktų į prekybą reguliuojamoje rinkoje, vidutinę rinkos vertę ir vertybinių popierių, neįtrauktų į prekybą reguliuojamoje rinkoje, nominalią vertę arba buhalterinę vertę;

4.2. pinigų (eurų ar užsienio valiutos) vertę;

4.3. paveldimo turto bendrą vertę ir apmokestinamąją vertę.

5. Gyventojas AVMI pateikia:

5.1. prašymą nustatyti paveldimo turto apmokestinamąją vertę. Kai paveldimi nekilnojamieji daiktai (žemė ir statiniai) ir (ar) vertybiniai popieriai, neįtraukti į prekybą reguliuojamoje rinkoje, prašyme turėtų būti nurodomas pasirinktas jų įvertinimo būdas (individualus ar kt.);

5.2. notaro išduotą pažymą apie paveldimą turtą;

5.3. paveldimo turto vertės pažymą (FR0513 formą), turto vertintojo išduotą ataskaitą, gyventojas surašytą dokumentą apie jo paties įvertintą turtą (pvz., paveldėtus baldus, buitinę techniką), vieneto išduotą dokumentą apie vertybinių popierių buhalterinę vertę.

6. AVMI per 10 darbo dienų išduoda paveldimo turto apmokestinamosios vertės pažymą (FR0514 forma), apskaičiuoja mokėtino mokesčio sumą (išskyrus atvejus, kai FR0514 forma išduodama teisę į Įstatymo 7 str. 1 dalyje nurodytą mokesčio lengvatą turinčiam gyventojui).

7. Gyventojas, pageidaujantis, kad mokesčiai būtų atidėtas, sumažintas arba kad nuo jo būtų atleista, su prašymu atidėti mokesčio sumokėjimo terminus, sumažinti mokesčio dydį ar atleisti nuo mokesčio sumokėjimo kreipiasi į savivaldybę, į kurios biudžetą turi būti įskaitytas mokesčiai.

Savivaldybei gyventojas pateikia:

7.1. prašymą;

7.2. AVMI išduotą paveldimo turto apmokestinamosios vertės pažymą (FR0514 forma).

8. Savivaldybės tarybai patenkinus gyventojas prašymą, savivaldybės tarybos sprendimas (2 egz.) išduodamas (nusiunčiamas) gyventojui ir Šiaulių AVMI (kontroliuoti mokesčio sumokėjimą).

9. Per kredito įstaigą ar kitą mokėjimo paslaugų teikėją mokesčio mokėtojas sumoka mokesčių.

10. Gyventojas pateikia notarui mokesčio sumokėjimą patvirtinantį dokumentą arba savivaldybės tarybos sprendimą atidėti mokesčio mokėjimo terminus, jį sumažinti ar visai nuo jo atleisti.

Notaras išduoda paveldėjimo teisės liudijimą.

11. Kai mokesčio sumokėjimo terminai atidėti, baigiantis savivaldybės tarybos sprendime nurodytam terminui (ar anksčiau – gyventojas pageidavimu) gyventojas sumoka mokesčių. Mokesčio sumokėjimo dokumento pateikti notarui ar AVMI nereikia, tačiau būtina jį saugoti.

II. Paveldėjus užsienio valstybėje esantį turtą

1. Nuolatinis Lietuvos gyventojas, paveldėjęs užsienio valstybėje esantį turtą, remdamasis iš užsienio valstybės gautais paveldėjimo dokumentais, apskaičiuoja turto vertę (pats arba pasinaudodamas turto vertintojų paslaugomis) ir apmokestinamąją vertę.

2. Gyventojas užpildo Paveldimo turto mokesčio deklaraciją, kai turtas paveldėtas užsienio valstybėje (FR0585 forma) ir joje apskaičiuoja sumokėtiną mokesčio sumą.

3. Per kredito įstaigą ar kitą mokėjimo paslaugų teikėją sumoka mokesį.

4. Gyventojas iki kitų metų (einančių po tų metų, kuriais paveldėtas turtas) kovo 1 d. Paveldimo turto mokesčio deklaracijos, kai turtas paveldėtas užsienio valstybėse, FR0585 formos ir jos priedo FR0585P formos užpildymo ir pateikimo taisyklių nustatyta tvarka mokesčio administratoriui pateikia Paveldimo turto mokesčio deklaraciją, kai turtas paveldėtas užsienio valstybėje (FR0585 forma).

Gyventojas kartu su deklaracija pateikia: paveldimo turto vertę įrodančius dokumentus, o kai paveldimo turto (ar jam tapatus) mokestis sumokėtas užsienio valstybėje, kurioje yra paveldėtas turtas, mokesčio administratoriaus prašymu – ir sumokėjimo faktą patvirtinančius dokumentus, esant poreikiui – dokumentų vertimus į lietuvių kalbą, patvirtintus vertėjo.
